

Interventie Babyclub

Erkenning

Erkend door deelcommissie Jeugdzorg en psychosociale/pedagogische preventie

Datum: 23 juni 2023

Oordeel: Goed onderbouwd

De referentie naar dit document is: Magito (februari 2023).

Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Babyclub'. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload van www.nji.nl/jeugdinterventies.

Inhoud

Inhoud	3
Samenvatting	4
Doelgroep.....	4
Aanpak	4
Materiaal	4
Onderbouwing	4
1. Uitgebreide beschrijving	6
1.1 Doelgroep.....	6
1.2 Doel.....	7
1.3 Aanpak	9
2. Uitvoering	17
3. Onderbouwing	22
4. Onderzoek	30
4.1 Onderzoek naar de uitvoering	30
4.2 Onderzoek naar de behaalde effecten	37
5. Samenvatting werkzame elementen	38
6. Aangehaalde literatuur	39

Samenvatting

De Babyclub is een universele, preventieve interventie gericht op laagdrempelige opvoedondersteuning aan opvoeders van kinderen van 0 tot 15 maanden. Het doel van de Babyclub is het stimuleren van de brede ontwikkeling van kinderen door de opvoeden- en ontwikkelingskennis, opvoedvaardigheden en het sociale steunnetwerk van opvoeders te versterken. Opvoeders en kinderen volgen het Babyclubprogramma samen, hiervoor komen opvoeders samen met hun kind naar de wekelijkse Babyclublessen waar zij in groepsverband met andere opvoeders en kinderen spelactiviteiten uitvoeren. Tijdens de spelactiviteiten wordt aandacht besteed aan cognitieve-, (senso)motorische-, taal- en sociaal-emotionele vaardigheden. Opvoeders krijgen ondertussen uitleg over de ontwikkeling en ontwikkelingsstimulatie van baby's, waarbij wordt ingegaan op wat baby's leren (ontwikkelingsopgaven) en wat baby's nodig hebben (opvoedvaardigheden). Opvoeders passen het geleerde direct in praktijk toe, ontvangen laagdrempelige feedback en krijgen ruimte om opvoed- en ontwikkelingsvragen te stellen.

Doelgroep

De Babyclub richt zich op alle opvoeders van kinderen van 0 tot 15 maanden. Het programma wordt ingezet als universeel preventief ouder-kind programma.

Doel

De Babyclub heeft als hoofddoel het stimuleren van een gezonde, leeftijdsadequate, brede ontwikkeling bij baby's door de opvoed- en ontwikkelingskennis, opvoedvaardigheden en het sociale steunnetwerk van opvoeders te versterken.

Aanpak

De Babyclub bestaat uit wekelijkse bijeenkomsten waarbij kinderen samen met hun opvoeder(s) in groepsverband spelen, leren en sociale contacten opdoen. Aanbevolen wordt om minimaal een kwartaal per subprogramma mee te doen om optimaal te kunnen profiteren van het aanbod. Door uitleg over en uitvoering van ontwikkelingsstimulerende activiteiten wordt de brede ontwikkeling van kinderen gestimuleerd en ontvangen opvoeders praktische handvatten om ook in de thuisomgeving de ontwikkeling van hun kind op een adequate en sensitieve manier te stimuleren.

Materiaal

Voor de praktische uitvoering van de lessen is er voor Babyclub-uitvoerders een algemene programmahandleiding beschikbaar, evenals een jaarvullend aanbod aan lesplannen. Alle lesplannen volgen dezelfde vaste opbouw, maar activiteiten en benodigde materialen verschillen per les. De Babyclub gebruikt veel natuurlijk materiaal, open-einde speelmateriaal, muziek en gebaren. Elke les bevat materialen en activiteiten die de cognitieve-, (senso)motorische-, taal- en sociaal-emotionele ontwikkeling stimuleren.

Onderbouwing

Nieuw ouderschap vormt een grote transitieperiode in het leven van opvoeders. De vele veranderingen en nieuwe verantwoordelijkheden leiden voor vrijwel elke opvoeder tot een mate van onzekerheid, (opvoed)spanning en opvoedvragen. Tegelijkertijd nemen gevoelens van eenzaamheid toe en ervaren veel opvoeders gebrek aan steun en begrip uit het vroegere sociale netwerk. Veel spanning en weinig sociale steun onder opvoeders kan de hechting en ontwikkeling van het kind negatief beïnvloeden (Kluwer, 2010; Ince & Kalthoff, 2020; van der Pas, 2017). De Babyclub biedt structureel een positieve en veilige omgeving waarin opvoeders en baby's samen spelen en leren, hun onderlinge band versterken en andere opvoeders en baby's ontmoeten. Dit bevordert de brede

ontwikkeling van baby's en versterkt de opvoedvaardigheden, de opvoedcompetentie en het sociale steunnetwerk van opvoeders. De Babyclub is gebaseerd op meerdere psychologische en pedagogische theorieën, waaronder de ontwikkelingsgerichte leertheorie van Vygotsky (1978), de gehechtheidstheorie van Bowlby (1969), de stadia van cognitieve ontwikkeling van Piaget (1971), de sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura (1971). Verder zijn ook elementen uit recenter verworven pedagogische inzichten, zoals de ouderschapstheorie (van der Pas, 2017), verwerkt in de Babyclub.

Onderzoek

De Babyclub in huidige vorm is ruim twee jaar onder 500 opvoeders en baby's op vier verschillende locaties uitgevoerd. Tussentijds zijn continu informele deelnemer evaluaties uitgevoerd om aansluiting met de doelgroep te waarborgen en het programma te verbeteren. Daarnaast zijn er recent twee formele procesevaluaties uitgevoerd. In 2020 is vanuit de Universiteit van Amsterdam een procesevaluatie uitgevoerd onder uitvoerders ($N=2$) en deelnemende opvoeders ($N=15$). Daaruit blijkt dat de uitvoerders goed in staat zijn om de Babyclub uit te voeren. Wel brachten zij kleine wijzingen aan in de programma's, onder andere in de voorgeschreven muziek en lesmaterialen. Dit heeft mede geleid tot herzieningen in de lesplannen. Ook blijkt de interventielocatie van grote invloed op het succes en de uitvoerbaarheid van de Babyclub. In de interventiehandleiding zijn daarom concrete randvoorwaarden en eisen voor de locatie opgesteld. De deelnemende opvoeders zijn over het algemeen heel tevreden over de Babyclub en ervaren het als een waardevol moment voor het stimuleren van de ontwikkeling van hun kind, het versterken van de band tussen opvoeder(s) en kind en het verbreden van de opvoed- en ontwikkelingskennis. Daarnaast spreken veel opvoeders hun waardering uit voor het faciliteren van een ontmoetingsplek waarin kinderen in een veilige omgeving met andere kinderen leren spelen en opvoeders onderling vragen en advies kunnen delen. Het evaluatieonderzoek uit 2022 onder deelnemende opvoeders ($N=25$) laat onder andere zien dat de Babyclub aan de verwachtingen van opvoeders voldoet, dat zij door hun deelname ideeën hebben opgedaan over ontwikkelingsstimulerende spelletjes en dat zij meer contact hebben met andere opvoeders met een baby. Ook komen er verbeterpunten naar voren. Zo kan er meer aandacht besteed worden aan het wegnemen van opvoedspanning, het stellen van opvoedvragen en het explicieter uitleggen van de minder zichtbare ontwikkeling bij baby's.

Bovendien wordt toegewerkt naar het uitvoeren van regelmatig effectonderzoek. Vanaf 2021 bevat het inschrijfformulier voor nieuwe deelnemers een korte vragenlijst welke dient als voormeting. Na afloop van het programma krijgen deelnemers dezelfde vragenlijst toegestuurd, deze dient als nameting. Op deze manier kunnen de behaalde programmadoelen en effectiviteit van het programma in kaart worden gebracht.

1. Uitgebreide beschrijving

1.1 Doelgroep

Primaire doelgroep

Opvoeders¹ van baby's tussen 0 tot 15 maanden vormen de doelgroep van de Babyclub. Op basis van de leeftijd van de baby worden daarbinnen drie subdoelgroepen onderscheiden, namelijk mini (opvoeders van baby's van 0-2 maanden), midi (opvoeders van baby's van 3-7 maanden) en maxi (opvoeders van baby's van 8-15 maanden). De Babyclub is een preventief ouder-kind programma dat door laagdrempelige opvoedondersteuning, praktische handvatten en het sociale aspect bevorderlijk kan zijn voor elke opvoeder met baby, aangezien vrijwel alle opvoeders kampen met opvoedvragen, opvoedonzekerheid en een sociaal steunnetwerk behoeven.

Selectie van doelgroepen

Inclusiecriteria voor deelname aan de Babyclub:

- De opvoeder heeft een baby in de leeftijd van 0 tot 15 maanden
- De opvoeder is gemotiveerd om actief met diens baby deel te nemen aan de Babyclub

De Babyclublessen zijn praktijkgericht opgezet, waardoor ook laagopgeleide, anderstalige en mindertalige opvoeders succesvol kunnen deelnemen. Alle activiteiten worden in het Nederlands en eventueel Engels uitgelegd. Daarnaast staat in de lessen spelen, ervaren en oefenen centraal (ondersteund door gebaren die voor alle opvoeders te begrijpen zijn). Elke activiteit wordt door de begeleider van de Babyclub voorgedaan op een babypop, waardoor het los van de woordelijke uitleg ook te volgen is door te observeren en imiteren. Dit maakt dat alle opvoeders de activiteiten kunnen uitvoeren met hun baby.

Begeleiders van de Babyclub ondersteunen in het sociale aspect van de Babyclub door opvoeders met elkaar in contact te brengen. Ervaring wijst uit dat opvoeders die gebrekkig Nederlands of gebrekkig Engels spreken ook contacten opdoen binnen de groep. Begeleiders kunnen hierin extra stimuleren door bijvoorbeeld meerdere opvoeders bij een gesprek te betrekken.

Exclusiecriteria voor deelname aan de Babyclub:

- De opvoeder heeft een kind dat ouder is dan vijftien maanden, in dat geval kan deelname aan de vervolgprogramma's 'Dreumesfun' en 'Peutersteps' worden overwogen
- De opvoeder is niet gemotiveerd om deel te nemen.
- Er is sprake van problematiek bij de opvoeder of baby waardoor functioneren in een groep niet lukt. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om een ernstige psychische- of gedragsstoornis bij de opvoeder of baby die – naar het oordeel van de uitvoerder – de groepsdynamiek ernstig verstoort.
- Als de hulpvraag of de opgroei- en/of ontwikkelingsproblematiek in het gezin zwaardere ondersteuning behoeven dan de Babyclub biedt, worden opvoeders doorverwezen naar gespecialiseerde hulporganisaties. De Babyclub kan eventueel

¹ In dit werkblad hanteren we zoveel mogelijk de bredere term 'opvoeder' i.p.v. 'ouder'. Omdat in de onderliggende stukken (artikelen, onderzoeksrapporten) soms wel gesproken wordt van 'ouders', worden de termen soms door elkaar gebruikt.

wel worden gevolgd als aanvulling op of ondersteuning naast zwaardere opvoedondersteuning.

Alle opvoeders kunnen zich vrijblijvend aanmelden voor een gratis proefles. Middels de proefles met kennismakingsgesprek en een uitgebreid inschrijfformulier wordt gevraagd naar de achtergrond, verwachtingen en motivatie van geïnteresseerde deelnemers en worden eventuele exclusiecriteria gesignaleerd.

Betrokkenheid doelgroep

De doelgroep² is vanaf 2012 betrokken geweest bij het ontstaan en de doorontwikkeling van Babyclub toen zij hun behoefte aan een universeel en preventief ouder-babyprogramma kenbaar maakten. Het toenmalige aanbod van Nederlandse ouder-kindprogramma's was enkel toegankelijk voor opvoeders van oudere kinderen, of voor risicodoelgroepen of gezinnen met aanwezige problematiek. Opvoeders spraken van een gat in ouder-kindprogramma's die gevolgd konden worden door gezinnen met zeer jonge kinderen waar geen grote problematiek aanwezig was, die bovendien goed aansloten bij de Nederlandse (opvoed)cultuur. Samen met de intermediaire en primaire doelgroep is nagegaan wat opvoeders van baby's in een preventief ouder-kind programma zoeken, en welke programma-elementen specifiek bij de Nederlandse opvoedcontext aansluiten. Hieruit is de Babyclub als nieuw ouder-kind programma ontstaan.

Ook in de doorontwikkeling van de Babyclub bleven de doelgroepen betrokken. Activiteiten en lesplannen zijn jarenlang met verschillende deelnemers en uitvoerders getest en aangepast. Voorbeelden van aanpassingen n.a.v. deelnemerevaluaties zijn uitbreiding van interactiemogelijkheden met andere deelnemers, regelmatige gelegenheid voor deelnemersfeedback, en vervanging van enkele minder bekende kinderliedjes. Met continue monitoring van deelnemersreacties, regelmatige deelnemerevaluaties en uitwisseling van ervaringen tussen uitvoerders wordt optimale aansluiting en programma-effectiviteit bij de doelgroep gewaarborgd. De wijze waarop de huidige lesprogramma's zijn geschreven laat ruimte voor aanpassingen om ook toekomstige aansluiting met de doelgroep te behouden. Bovendien zijn, in samenwerking met oud-deelnemers van de Babyclub en met betrokkenheid van beide doelgroepen, twee vervolprogramma's op de Babyclub ontwikkeld. Voor dreumesen en opvoeders bestaat sinds 2015 'Dreumesfun', peuters en opvoeders kunnen sinds 2017 deelnemen aan 'Peutersteps'. De ontwikkelaars van Dreumesfun en Peutersteps droegen, met hun kennis en ervaringen als zowel Babyclubdeelnemer en interventieontwikkelaar, tevens bij aan de doorontwikkeling en professionalisering van de Babyclub.

1.2 Doel

Hoofddoel

Het hoofddoel van de Babyclub is het bevorderen van een gezonde, leeftijdsadequate, brede ontwikkeling bij baby's door de opvoed- en ontwikkelingskennis, opvoedvaardigheden en het sociale steunnetwerk van opvoeders te versterken.

² Onder de groep die heeft bijgedragen aan het ontstaan en de doorontwikkeling van de Babyclub vielen allerlei opvoeders: opvoeders die graag wat meer over de ontwikkeling van hun baby wilden leren, opvoeders die graag wat meer sociale contacten wilden opdoen, kwetsbare gezinnen (moeders met postpartum problematiek, alleenstaande moeders met minimuminkomen en afwezigheid van een sociaal netwerk; opvoeders met ernstige opvoedonzekerheid), opvoeders met Nederlandse roots, maar ook Marokkaanse en Turkse opvoeders en expats.

Subdoelen

1. Na afloop van de Babyclub zijn de opvoedvaardigheden van opvoeders versterkt. Concreet betekent dit:
 - Opvoeders kunnen hun baby na afloop van de Babyclub zelfstandig stimuleren om zich adequaat te ontwikkelen op cognitief-, (senso)motorisch-, taalvaardig- en sociaal-emotioneel gebied. Bijvoorbeeld:
 - i. Opvoeders zijn in staat om hun baby zelfstandig activiteiten aan te bieden gericht op meten en vergelijken, zoals het voelen aan warme/koude en harde/zachte materialen (cognitieve ontwikkeling).
 - ii. Opvoeders zijn in staat om hun baby taal aan te bieden in de vorm van babbelen, benoemen, voorlezen en zingen (taalvaardige ontwikkeling)
 - iii. Opvoeders zijn in staat om technieken voor sociaal leren (imiteren) toe te passen bij hun baby (sociaal-emotionele ontwikkeling).
 - Opvoeders kunnen adequaat en sensitief benoemen wat hun baby ziet en ervaart tijdens een spelactiviteit;
 - Opvoeders zijn in staat de gemoedstoestand van hun baby te benoemen en af te stemmen op de gedachten en gevoelens van hun baby (mind-minded taalgebruik);
 - Opvoeders zijn in staat om samenspeltechnieken en technieken voor risicovol spel en autonomie bevorderend spel in de dagelijkse opvoeding te implementeren.

2. Na afloop van de interventie voelen opvoeders zich meer competent en zeker:
 - Opvoeders hebben na afloop van de Babyclub basiskennis over de ontwikkeling en opvoeding van hun kind;
 - Opvoeders hebben tenminste één van hun opvoedvragen of opvoedonzekerheden met elkaar gedeeld waardoor zij hebben ervaren dat het normaal is dat zij, net als andere opvoeders, opvoed- en ontwikkelingsvragen hebben.

3. Na afloop van de interventie ervaren opvoeders een versterking van hun sociale steunnetwerk:
 - Opvoeders hebben minimaal vier andere opvoeders (minimaal aantal deelnemers aan de interventie) van kinderen in dezelfde leeftijdsfase ter aanvulling op hun sociale netwerk ontmoet;
 - Opvoeders hebben een onderlinge band opgebouwd, ervaringen met elkaar uitgewisseld en van elkaar geleerd in de ontwikkelingsstimulerende spelactiviteiten.

Zoals eerder aangegeven bestaat de Babyclub uit een mini-, midi- en maxi-programma. De hierboven genoemde subdoelen gelden voor alle baby's, maar de nadruk verschilt wel per programma. Baby's in het miniprogramma slapen nog veel. In deze groep is veel aandacht voor subdoelen 2 en 3: opvoeders krijgen ontwikkelingsinformatie (ook van externe deskundigen) en de nadruk ligt op het leggen van onderling contact. Het midiprogramma richt zich op baby's vanaf 3 maanden totdat zij mobiel zijn. Opvoeders hebben hun baby op hun arm, of bij zich op een kledje. De nadruk ligt in deze fase erg op samenspel, het afstemmen op de baby en het stimuleren van de ontwikkeling. De

baby's in het maxiprogramma zijn mobiel en hebben de ruimte nodig. Ze bewegen en kruipen volop en krijgen hier in de lesplannen en spelactiviteiten alle kans toe. Er is in deze fase dan ook veel aandacht voor autonomie bevorderend spel.

1.3 Aanpak

Opzet van de interventie

De Babyclub bestaat uit wekelijkse lessen van één uur waarin kinderen samen met hun opvoeder(s) in groepsverband spelen, leren en sociale contacten opdoen. Door uitleg over en uitvoering van ontwikkelingsstimulerende spelactiviteiten wordt de brede ontwikkeling van het kind gestimuleerd en ontvangen opvoeders praktische handvatten om ook in de thuisomgeving de ontwikkeling van hun kind leeftijdsadequaat en op een sensitieve manier te stimuleren. Tijdens de spelactiviteiten wordt aandacht besteed aan cognitieve-, (senso)motorische-, taal- en sociaal-emotionele vaardigheden. Opvoeders krijgen ondertussen uitleg over de ontwikkeling en ontwikkelingsstimulatie van baby's, waarbij wordt ingegaan op wat baby's leren (ontwikkelingsopgaven) en wat baby's nodig hebben (opvoedvaardigheden). Opvoeders passen het geleerde direct in praktijk toe, zien voorbeelden van elkaar, ontvangen laagdrempelige feedback en krijgen ruimte om opvoed- en ontwikkelingsvragen te stellen.

Het programma bestaat uit twaalf thema's met elk drie verschillende lessen (in totaal zijn er dus zesendertig lessen). De thema's zijn:

- **Dieren**

Dieren nemen een belangrijke plaats in het leven van kinderen in: ze geven hen een veilig gevoel, leren verantwoordelijkheidsbesef en spreken tot de verbeelding. In deze lessenreeks doen opvoeders allerlei activiteiten rondom dieren met hun baby, zoals het voelen van veren, het kijken naar 'vuurvliegjes' (vingerlampjes) en het rijden op de rug van een 'schildpad' (strandbal).

- **Feest**

Feest heeft in het begrip van kleine kinderen vooral te maken met plezier beleven. Dat kan met grote dingen maar zeker ook met kleine dingen, zoals het spelen met een ballon, vrolijke muziek luisteren of samen zingen. Juist deze kleine activiteiten staan in de lessenreeks centraal.

- **Glitter & Glamour**

Baby's zijn gek op glimmend materiaal als lichtjes, bellenblaas en spiegeltjes. Ze worden erdoor geprikkeld en kijken er graag naar. Maar, omdat er zoveel prikkels inzitten is het geen goed idee om baby's hier voortdurend mee te overladen. In deze lessenreeks leren opvoeders om hun baby deze glitter & glamour gedoseerd te laten ervaren.

- **Lekker Slapen**

Lekker slapen kan lastig zijn bij jonge kinderen. In deze lessenreeks staan allerlei activiteiten centraal die met lekker slapen te maken hebben en die opvoeders daarbij kunnen ondersteunen zoals wiegen, kijken naar de 'sterren' (vingerlampjes), wegdromen in het ballenbadje en voetmassage.

- **Mijn Lijf**

In deze lessenreeks staat het lijf van de baby centraal. Opvoeders leren om hun baby's de taal te geven die bij hun lijf hoort. Bijvoorbeeld door de lichaamsdelen op leuke manieren te benoemen en hier liedjes over te zingen. We spreken de zintuigen aan en laten de lijfjes ontspannen met een lekkere massage. De opvoeders krijgen handvatten mee om hun baby zich bewust te laten zijn van zijn/haar lijf en de motorische en zintuiglijke ontwikkeling nog meer te stimuleren.

- **Op Reis**

Op reis gaan is een spannende tijd voor baby's. Nieuwe indrukken, nieuwe geuren, nieuwe omgeving, nieuw ritme. In dit thema gaan we 'op reis' en maken van alles

mee. We gebruiken diverse vervoermiddelen: van auto tot bus en van boot tot vliegtuig. We ontmoeten dieren uit andere werelddelen en horen wereldse muziek en liedjes met andere talen.

- **Speel-goed**

In dit thema staat "goed spelen" centraal. Opvoeders leren dat goed spelen afwisselend "zelf spelen" en "samen met je kind spelen" betekent. Daarbij is zowel spel materiaal dat een doel heeft (zoals een autootje) als "open spel materiaal" (zoals lapjes stof, dozen, pollepels) belangrijk. In dit thema gaan we onder andere spelen met hand- en vingerpopjes, vormenstoven en puzzels, maar ook met natuurlijke materialen en alledaagse materialen uit bijvoorbeeld het keukenkastje.

- **Kleuren**

Kleuren hebben een belangrijke plek in ons leven. Een pasgeboren baby heeft nog maar zo'n 5 procent van het zicht van een volwassen persoon en kan voornamelijk zwart-wit goed onderscheiden. Het zicht ontwikkelt zich razendsnel: met zes maanden ziet een baby vrijwel hetzelfde als wij. Ergens daar tussen in kunnen baby's naast zwart-wit ook kleuren zien. In dit thema gaan opvoeders leren hoe zij hun baby kleuren kunnen laten ervaren. We maken bijvoorbeeld een kleurenparade van gekleurde doekjes en regenbogen van regenbooglinten, gaan schilderen met yoghurt en maken een toverbal.

- **Lente**

In deze lessenreeks staat de lente centraal, het begin van nieuw leven en een feest voor de zintuigen van baby's. Activiteiten die aan bod komen zijn bijvoorbeeld muziek maken in het lente orkest, bloembolletjes planten en kruiden ruiken.

- **Zomer**

De zomer is de tijd om lekker naar buiten te gaan en te genieten van het warme(re) weer en de geuren van bloeiende bloemen. In dit thema gaan we de zomer ervaren: we gaan spelen met strandballen, muziek maken met sambaballen, gaan zand voelen, maken een 'rondreis door Europa' en gaan 'zwemmen met dolfijnen'.

- **Herfst**

De herfst is een feest van zintuiglijke prikkeling. Voor kinderen is het heerlijk om te spelen met afgevallen bladeren, om dennenappels en kastanjes te zoeken en paddenstoelen te bewonderen. In dit laten de opvoeders hun kinderen binnen kennismaken met wat er in de herfst buiten gebeurt: het gaat hard waaien, bladeren vliegen in het rond, het gaat regenen en we ontmoeten een stekelvarkentje en andere dieren in het bos.

- **Winter**

Naar buiten gaan in de winter geeft baby's veel nieuwe sensaties: koude gure wind, misschien wel sneeuw. In de activiteiten bij dit thema gaan we de winter ervaren, bijvoorbeeld door het voelen van verschillende temperaturen, het maken van een 'sneeuwbadje', het ruiken van wintergeuren en 'sneeuwballen' (witte ballonnen) gooien.

Daarnaast bevat het programma nog tien speciale feestlessen die goed te gebruiken zijn tijdens de feestdagen. Bij het plannen van de thema's is het handig om rekening te houden met de seizoenen. Soms leent het ene thema zich beter voor een seizoen dan een ander thema. Zo kan het thema 'mijn lijf' goed aangeboden worden op het moment dat het niet zo fris meer is buiten en de kinderen nog niet zo dik gekleed zijn.

De Babyclub onderscheidt drie leeftijdsgroepen die elk een afzonderlijk lesprogramma krijgen. De thema's, lesstructuur en lesinhoud zijn voor elke leeftijdsgroep in de basis hetzelfde, maar de activiteiten zijn aangepast naar de ontwikkelingsfase en capaciteiten behorend bij de leeftijd van de baby.

- Miniprogramma: Opvoeders met baby's van 0 tot circa 2 maanden oud
- Midiprogramma: Opvoeders met baby's vanaf 3 maanden tot circa 7 maanden oud
- Maxiprogramma: Opvoeders met baby's van circa 8 tot 15 maanden oud

De ervaring is dat vooral in het miniprogramma veel nadruk ligt op het onderlinge contact en het geven van ontwikkelingsinformatie. Een les is vaak te lang voor baby's in deze leeftijd en ze zullen nog veel slapen. Dat geeft extra ruimte aan opvoeders om elkaar te leren kennen en voor de informatievoorziening door bijvoorbeeld regelmatig een deskundige uit te nodigen zoals een lactatiekundige, een babyfysiotherapeut of draagdoekconsulent.

Deelnemende opvoeders komen op een vast tijdstip met hun baby naar de leslocatie. Om overprikkeling te voorkomen en voldoende speelruimte te garanderen kunnen per les, ongeacht de locatiegrootte, maximaal twaalf baby's en hun opvoeder(s) deelnemen. Bij kleine leslocaties geldt een lager deelnemersmaximum waarbij minimaal 3,5 m² per kind wordt berekend. Indien de lesruimte en lesomstandigheden het toelaten mogen per kind maximaal twee vaste opvoeders aan de wekelijkse lessen deelnemen.

Omdat niet met lesseizoenen wordt gewerkt en voorkennis niet vereist is, kunnen opvoeders en baby's in principe op elk moment instromen na het volgen van een proefles. Omwille de groepsdynamiek en het veiligheidsgevoel binnen de groep is het daarentegen belangrijk dat de groep niet constant verandert. Voor nieuwe deelnemers kan het ook intimiderend zijn om als enige nieuwkomer in te stromen in een groep waarin iedereen elkaar al kent. Idealiter stromen nieuwe deelnemers daarom samen met een ander baby-opvoederkoppel in, waarna de groepssamenstelling een maand onveranderd blijft en een continue vaste kern wordt behouden. De minimale abonnementsduur voor de Babyclub is 3 maanden, maar voor de beoogde programma-effectiviteit en het behalen van alle programmadoelen is uitgegaan dat deelnemers minstens 3 maanden (13 lessen) deelnemen aan het miniprogramma, 3 maanden (13 lessen) aan het midiprogramma, en 3 maanden (13 lessen) aan het maxiprogramma.

Door deelname aan de drie opvolgende Babyclubprogramma's en aanbevolen lesaantallen, kunnen opvoeders en kinderen optimaal profiteren van de programma's en de (sub)programmadoelen zelfstandig voortzetten. Er geldt geen maximaal aantal lessen, na afloop van een abonnement beslissen opvoeders zelf of ze hun abonnement willen verlengen of stopzetten. Het programma is zo ingericht dat opvoeders kunnen instromen zodra hun baby twee weken oud is, en daarna door kunnen stromen naar de midi- en maxigroep. In totaal kan de Babyclub op die manier ruim een jaar worden gevolgd totdat het kind maximaal 15 maanden is. Zodra het kind de Babyclubactiviteiten is ontgroeid zal Dreumesfun, het vervoliprogramma voor dreumesen en hun opvoeder(s), beter op hun ontwikkeling aansluiten. Na Dreumesfun kunnen opvoeders en kinderen doorstromen naar Peutersteps totdat het kind naar de basisschool gaat.

Stappen in de uitvoering van de Babyclub

Stap 1: Disseminatiefase (locaties en organisaties bereiken waar de Babyclub mogelijk kan worden opgezet)

Stap 2: Implementatiefase (opzetten en uitrollen van de Babyclub op nieuwe locatie)

Stap 3: Continuering en inbedding

Stap 4: Werving van deelnemers (opvoeders met baby's)

Stap 5: Nieuwe deelnemers vullen een startvragenlijst in, volgen een proefles, voeren een kennismakingsgesprek met de uitvoerder en melden zich aan voor een abonnement

Stap 6: Deelnemers volgen het lesprogramma (aanbevolen programmaduur is 3 maanden)

Stap 7: Afsluiting en evaluatie in de vorm van een vragenlijst

Stap 1 en 2 zijn eenmalig en worden alleen doorlopen wanneer Babyclub op een nieuwe locatie wordt opgezet (zie Hoofdstuk 2, "Implementatie" voor meer informatie).

Stap 3 vindt continu plaats en geldt voor alle uitvoerders en deelnemers van Babyclub in Nederland. Wordt ingezet om het programma optimaal aan te laten sluiten op de doelgroep en constant te verbeteren.

Stap 4 t/m 7 zijn puur gericht op deelnemers die het programma (willen) volgen, de cyclus van 4 t/m 7 herhaalt zich bij iedere nieuwe deelnemer. Zodra baby's een subprogramma zijn ontgroeid kunnen zij met hun opvoeder(s) doorstromen naar het volgende subprogramma, of naar het vervolgprogramma "Dreumesfun". Indien deelnemers doorstromen, beginnen zij in het volgende programma bij stap 5.

Inhoud van de interventie

De werving van deelnemers

Veel opvoeders vinden de Babyclub zelf of via mond-tot-mond reclame van huidige cursisten. Daarnaast worden de lessen op verschillende sociale mediakanalen gepromoot. De ontwikkelaars van de Babyclub promoten tevens incidenteel op relevante beurzen en evenementen waar zij, voor zover mogelijk, ter plaatse demonstraties geven van de Babyclublessen. Ook via instellingen als Mama Café, JGZ, consultatiebureaus, ouder-kind centra, huisartsen, kinderopvangorganisaties en opvoeddeskundigen worden opvoeders naar de Babyclub doorverwezen. Zo hebben kinderartsen al meermaals kinderen preventief doorverwezen na een vroeggeboorte, na complicaties tijdens de bevalling en bij aanwezigheid van een ziekte bij het kind. Verwijsredenen van artsen waren onder meer gerichte ontwikkelingsstimulering, ondersteuning bij kinderfysiotherapie, omgeving buiten de medische wereld bezoeken (zieke kinderen), ontspanning voor ouder en kind, maar ook voor het opbouwen van een sociaal netwerk. Kinderopvangorganisaties verwijzen opvoeders door naar de Babyclub voor het socialisatieproces van het kind en om opvoeders samen met hun kind te laten spelen. Ook zijn opvoeders naar de Babyclub doorverwezen omdat oudere kinderen uit het gezin een VVE-indicatie hadden. De meeste opvoeders die zich voor het eerst bij de Babyclub aanmelden zijn nieuw in het ouderschap en melden zich aan met hun eerste kind, vaak melden zij zich in de volgende jaren opnieuw aan als er meer kinderen in het gezin geboren worden.

Het bereiken van kwetsbare gezinnen

Een optimaal functionerende Babyclub bereikt ook kwetsbare groepen zoals laagopgeleide opvoeders, anderstalige opvoeders en opvoeders uit achterstandswijken. In de praktijk bereikt de Babyclub deze gezinnen op dit moment echter minder goed. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat de Babyclub niet gesubsidieerd wordt, waardoor de kosten voor kwetsbare gezinnen te hoog zijn om deel te nemen. Een andere factor die een rol speelt is dat consultatiebureaus niet altijd willen meewerken aan het wervingsproces. Zo geeft het consultatiebureau in Almere aan geen reclame te willen maken voor derden omdat zij dit oneerlijk vindt tegenover andere preventieve opvoedinterventies. Er worden wel stappen ondernomen om het bereik onder deze doelgroep te vergroten. Zo wordt op dit moment een gesubsidieerd Babyclubproject opgestart binnen de gemeente Almere waarbij kwetsbare opvoeders en kinderen onder meer bereikt worden door in te zetten op opvoeders met een baby waarvan een ouder kind naar een VVE opvang gaat. Wat betreft extra financiering kan er voor speciale doelgroepen als nieuwkomers, tienerouders en LVB-ouders, een beroep gedaan worden op financiering vanuit de GOAB toeleidingsmiddelen en/of actieprogramma's "Kansrijke Start" en "Zorg voor de jeugd".

Voorafgaand aan deelname

De Babyclub is toegankelijk voor alle opvoeders met een baby van 0 tot 15 maanden oud. Voor deelname aan de Babyclub vullen opvoeders eerst via de website een aanmeldformulier voor een proefles in. Daarin worden een paar vragen gesteld ten aanzien van de verwachtingen van de Babyclub van opvoeders. Deze dient, tezamen met de definitieve aanmelding, als startmeting voor het toekomstig effectonderzoek en als bewustwording voor opvoeders over ontwikkelingsmogelijkheden voor hun kind en de verwachtingen van hun deelname aan de Babyclub. In het definitieve inschrijfformulier worden contactgegevens verzameld, wordt geïnformeerd naar o.a. allergieën bij opvoeder en baby, zodat hier rekening mee kan worden gehouden bij het selecteren van lesmateriaal en worden vragen gesteld over de opvoeding en ontwikkeling. Bij bijzonderheden, zoals vroeggeboorte of een fysieke beperking, wordt in overleg met opvoeders besproken wat mogelijke barrières zijn voor deelname en met welke simpele aanpassingen deelname eventueel mogelijk is.

Als er plek is binnen de groep worden de opvoeder en baby uitgenodigd voor een gratis en vrijblijvende proefles met kennismakingsgesprek, zodat de opvoeder een goed beeld krijgt van de Babyclub. Als er nog niet direct plek is wordt omwille de continuïteit en groepsdynamiek met een wachtlijst gewerkt voordat de proefles plaatsvindt, zodat nieuwe deelnemers altijd meteen na een proefles in kunnen stromen. In het contactmoment na de proefles kan worden beoordeeld of de Babyclub geschikt is voor de behoefte en/of hulpvraag van de opvoeder. Na de proefles en het contactmoment met de opvoeder beslist de opvoeder of zij een abonnement voor de Babyclub willen afsluiten. Bij het afsluiten van een abonnement vult de opvoeder nogmaals een korte vragenlijst in, ingevoegd in het inschrijfformulier. Ditmaal gaan de vragen over de opvoeding en ondersteuning in de opvoeding. Ook deze vragen dienen als startmeting voor toekomstig effectonderzoek, en als bewustwording voor opvoeders over ontwikkelingsmogelijkheden voor zichzelf en hun kind.

De lesopbouw

Elke Babyclubles volgt dezelfde opbouw en tijdsindeling zodat opvoeders en baby's weten wat ze tijdens de les kunnen verwachten. De drie leeftijdsgroepen binnen de Babyclub hebben niet gelijktijdig les, maar elk in hun afzonderlijke groep. Zie de lesplannen voor voorbeelden hoe elke themales op iedere leeftijdsgroep wordt afgestemd. Deelnemers zijn een kwartier voor aanvang van de les aanwezig en worden door de begeleider(s) verwelkomd met koffie en thee. Opvoeders en baby's gebruiken de informele speelruimte om zich rustig klaar te maken en te wennen aan de locatie en andere kinderen en opvoeders voor een soepele transitie naar de lesruimte. Halverwege de les wordt circa 15 minuten gepauzeerd, tijdens deze pauze kunnen opvoeders de baby's verschonen en voeden. Ook is dit een moment waarop er extra ruimte is voor vragen aan of het uitwisselen van persoonlijke ervaringen met de begeleider(s). Deelnemers willen vaak hun verhaal doen of vragen om advies. De begeleider is daarvoor beschikbaar en neemt deze ervaringen mee in de lessen. Opvoeders weten bovendien dat ze de les indien nodig op elk moment met hun baby mogen verlaten wanneer behoeften van de baby of opvoeder daarom vragen.

De opbouw van elke les is als volgt:

10 minuten	Inloop opvoeders en baby's bij de ontmoetingsplek en speelruimte naast leslokaal
	Gelegenheid om te verschonen en om rustig aan de ruimte te wennen

10 minuten	Verplaatsen naar leslokaal Welkom heten opvoeders en kinderen Terugkoppeling naar de vorige les, ervaringen met zelfstandig toepassen van de activiteiten van de vorige les, en een korte introductie van het thema van vandaag
5 minuten	Wekelijks welkomstliedje met gebaren
5 minuten	Introductie lesthema, koppeling naar de ontwikkelingsfase van de baby's
5 minuten	Activiteit 1: Meestal een introductieliedje dat aansluit bij het thema
5 minuten	Activiteit 2
15 minuten	Pauze
5 minuten	Activiteit 3
5 minuten	Activiteit 4
5 minuten	Wekelijks afscheidsliedje met tot ziens gebaren
15 minuten	Naspelen, verschonen en ontspannen in de speelruimte Klaarmaken om naar huis te gaan

Hierbij is het goed om – zoals eerder aangegeven – te benadrukken dat deze opbouw een richtlijn is die wat kan variëren naar bijvoorbeeld de leeftijdsgroep of de behoeften van de opvoeders. Zo is er in het miniprogramma over het algemeen meer ruimte voor het geven van ontwikkelingsinformatie (bijvoorbeeld door de inzet van deskundigen) en de opbouw van de sociale contacten omdat baby's in deze leeftijd nog veel slapen. Per groep wordt gekeken waar de behoefte ligt.

Het welkomstliedje en het afscheidsliedje zijn iedere week hetzelfde. Elke les heeft een eigen thema, gebonden aan iets actueels zoals de seizoenen of gebonden aan de belevingswereld van baby's, bijvoorbeeld "Mijn Lijf", "Op reis" en "Lekker slapen". Hiermee sluiten de lessen aan op de belevingswereld van de baby en wordt de drempel voor opvoeders verlaagd om de geleerde vaardigheden en kennis thuis in te zetten. Elk thema bestaat uit drie lessen, de drie lessen volgen elkaar logisch op en bouwen op elkaar voort. De activiteiten binnen een les sluiten tevens op elkaar aan en worden aangeboden via een dakpanmodel. Het dakpanmodel houdt in dat veel activiteiten nieuw en uitdagend zijn, maar dat ook minstens één activiteit uit de les een herhalend element heeft waar baby's en opvoeders al bekend mee zijn uit een voorgaande les. Zo weten opvoeders en baby's waar ze aan toe zijn en krijgen ze activiteiten goed onder de knie. De spelactiviteiten bieden een combinatie van ontwikkelingsstimulering en opvoedondersteuning. De activiteiten uit een les stimuleren elk een ander aspect van de ontwikkeling. Zo stimuleren muziekactiviteiten vaak spraak-taalontwikkeling en motoriek, en een voelactiviteit met gekookte pasta en yoghurt stimuleert op cognitief gebied het herkennen van patronen en texturen, evenals de sensomotorische ontwikkeling. Alle activiteiten spelen daarnaast in op het versterken van de relatie tussen opvoeder en baby, het vergroten van de ontwikkelings- en opvoedkennis en het versterken van de opvoedvaardigheden. Met andere woorden: opvoeders leren hoe zij de ontwikkeling van hun kind op een adequate en sensitieve manier kunnen stimuleren.

Ook worden veel activiteiten ondersteund met gebaren. De gebaren die in de lessen worden gebruikt zijn afkomstig uit de officiële Nederlandse gebarentaal. Er zijn vaste gebaren die wekelijks terugkomen, zoals de gebaren uit het start- en slotlied, en nieuwe gebaren die bij het lesthema en de activiteiten horen. De gebaren kunnen de spraak-taalontwikkeling van kinderen stimuleren, de communicatie tussen opvoeder en baby bevorderen en daarmee het sensitief ouderschap en de hechtingsrelatie versterken (van Loghum, 2016).

Om de brede ontwikkeling zo volledig mogelijk in het programma op te nemen, is het programma opgezet vanuit een kapstokbenadering waarin de focus op vijf kleinere ontwikkelingsgebieden ligt die samen de brede ontwikkeling stimuleren. Iedere les bevat daarom spelactiviteiten die te maken hebben met één van de volgende ontwikkelingsgebieden:

- Cognitieve ontwikkeling

Het ontluikend rekenen wordt bijvoorbeeld gestimuleerd door baby's te laten spelen met verschillende maten blokken (vergelijken), en door het uitvoeren van activiteiten waarbij het inschatten van diepte centraal staat.

- Sensomotorische ontwikkeling

De zintuiglijke ontwikkeling wordt gestimuleerd door baby's bijvoorbeeld aan fruit en kruiden te laten ruiken en door aan materialen van verschillende texturen te voelen (gekookte spaghetti vs. yoghurt)

- Motorische ontwikkeling

De grove motoriek wordt bijvoorbeeld gestimuleerd met klimactiviteiten voor de oudste baby's en 'tummytime' activiteiten bij de jongste baby's. De fijne motoriek wordt gestimuleerd met activiteiten als lintjes door vergietgaatjes heen en weer trekken (pincetgreep).

- Spraak-taalontwikkeling

Een van de manieren waarop de spraak-taalontwikkeling van baby's in de lesprogramma's wordt gestimuleerd is door veel gebruik te maken van dieren (figuren). Dierenklanken zijn makkelijker te imiteren voor baby's dan woorden en het produceren van klanken is een tussenstap naar het produceren van woorden. Ook worden regelmatig boekjes gelezen, wordt er iedere les gezongen en wordt veel actief benoemd. Met behulp van babygebarentaal wordt de spraak-taalontwikkeling extra ondersteund en gestimuleerd.

- Sociaal-emotionele ontwikkeling

De lessen bevatten elementen en spelactiviteiten die de hechtingsrelatie met opvoeders bevordert, bijvoorbeeld kriebelspelletjes. Daarnaast worden veel spellen bewust op een manier aangeboden waarbij baby's bijvoorbeeld samen met een andere baby in dezelfde ballenbak spelen, waardoor sociaal leren en pro-sociaal gedrag aan bod komen. Bovendien bevat iedere les een activiteit waarin de opvoeders moeten samenwerken. Zo zien baby's dat volwassenen elkaar nodig hebben om het doel te bereiken en plezier met elkaar hebben.

Tijdens de spelactiviteiten krijgen opvoeders uitleg over het ontwikkelingsgebied dat door de activiteit wordt gestimuleerd, passend bij de ontwikkelingsfase van de baby. Ook leren opvoeders hoe zij deze ontwikkelingsgebieden thuis op een adequate en sensitieve manier kunnen stimuleren. Daarvoor krijgen zij verschillende praktische handvatten. De relatie tussen opvoeder en baby, het vergroten van opvoed- en ontwikkelingskennis en het versterken van opvoedvaardigheden staan in de spelactiviteiten continu centraal. Aan die positieve relatie wordt bijvoorbeeld direct gewerkt via plezierige activiteiten als wiegen, samen dansen, samen 'op avontuur gaan' en babymassage. Daarnaast is er tijdens alle activiteiten veel aandacht voor het benoemen van wat een baby ziet en ervaart. Bijvoorbeeld bij het thema "Mijn lijf" waarbij opvoeders leren om hun baby op een leuke manier de taal te geven die bij hun lijf hoort.

De begeleiders hebben daarbij een voorbeeldfunctie. Zij fungeren tijdens de spelactiviteiten als rolmodel, geven complimenten en tips en laten ouders zien hoe zij zelf kunnen herkennen en benoemen wat hun baby ziet. De begeleider besteedt tijdens de spelactiviteiten ook veel aandacht aan de gemoedstoestand van de baby's, maakt

opvoeders daarvan bewust en leert hen om hetzelfde te doen. Om zo bijvoorbeeld te herkennen wanneer hun kind overprikkeld raakt ('baby draait weg van de activiteit') en ruimte te geven voor herstel. In het thema 'Glitter & Glamour' is daar bijvoorbeeld veel aandacht voor. Begeleiders lichten toe dat baby's gek zijn op glimmend materiaal, maar dat doseren het sleutelwoord is om overprikkeling te voorkomen. Ook leren opvoeders verschillende speltechnieken aan. Begeleiders moedigen opvoeders bij de spelactiviteiten bijvoorbeeld aan om hun kind zoveel mogelijk de ruimte te geven en zelf te laten verkennen. Maar ook om tegelijkertijd wel beschikbaar te blijven om hun baby te kunnen ondersteunen als dat nodig is. Dat komt in het thema Speel-goed bijvoorbeeld goed tot uiting, waarbij opvoeders leren hoe zelf spelen kan worden afgewisseld met samen spelen en waarbij ook "open spel materiaal" wordt ingezet dat de kinderen zelf kunnen gaan ontdekken.

Bovendien wordt bij de Babyclub ook het sociale netwerk van opvoeders gestimuleerd door gebruik te maken van Whatsappgroepen en Facebookgroepen met alle opvoeders uit een groep. Hierin worden foto's van de lessen met elkaar gedeeld, maar ook opvoedvragen, handige tips en ideeën voor nieuwe activiteiten. Ook staat er voorafgaand en na afloop van de lessen en tussendoor in de pauze koffie en thee klaar voor de opvoeders. De koffiemomenten geven opvoeders gelegenheid om buiten het leslokaal met elkaar te praten en ontspannen, en op die momenten worden er regelmatig onderlinge speelafspraken gemaakt.

Afsluiting en evaluatie

De Babyclub werkt met abonnementen van 3 maanden, 6 maanden of 12 maanden. Voordat het abonnement afloopt krijgt de opvoeder een herinnering en het aanbod om opnieuw een abonnement af te nemen. De abonnementsduur kan de leeftijdsgrenzen voor de (subprogramma's van de) Babyclub overbruggen, zolang het abonnement loopt kunnen opvoeders en baby's doorstromen naar het opvolgende subprogramma binnen de Babyclub of zelfs naar Dreumesfun zodra het kind de Babyclub is ontgroeid. Alle opvoeders worden gevraagd een evaluatieformulier in te vullen, ongeacht of het abonnement verlengd wordt of niet. Middels de startevaluaties voorafgaand aan en na afloop van de proefles, en de eindevaluatie na afloop van het abonnement, wordt een voor- en nameting gecreëerd voor het toekomstig effectonderzoek.

2. Uitvoering

Materialen

Materialen voor de werving:

- Website
- Sociale mediakanalen
- Flyers
- Organisaties (CJG, huisartsen, ouder-kind centra, Mama Café, consultatiebureaus)
- Opvoeders

Materialen voor de uitvoering:

- Inschrijfformulier op de website
- Handleiding voor uitvoerders over de visie, doelen en werkwijze van Babyclub.
- Tips voor het aanschaffen van spelmateriaal
- Achtergrondinformatie over onder o.a. het ontwikkelingsverloop
- Evaluatieformulieren
- Lesplannen
 - Achtergrondinformatie over het thema, koppeling naar de ontwikkeling
 - Beschrijving van de activiteiten en ontwikkelingsstimulatie
 - Benodigde muziek, materialen en gebaren
- Muziekbestanden behorend bij de lesplannen
- Speelmateriaal behorend bij de lesplannen en speelmateriaal voor ontspanning
 - Muziekinstrumenten, sensorisch speelgoed, knutselmateriaal, doeken, decoratie et cetera

Alle materialen zijn verkrijgbaar bij reguliere MKB-winkels, groothandels en/of leveranciers van kinderdagverblijven. Als speelmateriaal zelf gemaakt is, dan staat in het lesplan uitgelegd hoe dit gemaakt kan worden en wat daarvoor nodig is.

Materialen voor de evaluatie:

- Evaluatieformulier voor uitvoerders: Het handboek bevat een evaluatie-instrument voor uitvoerders dat na iedere les wordt ingevuld. Hiermee houdt de uitvoerder de eigen ontwikkeling en leerdoelen bij en wordt aansluiting met de doelgroep gewaarborgd
- Evaluatieformulier voor opvoeders: Opvoeders geven iedere drie maanden (geanonimiseerd) feedback op de Babyclub
- Informatieformulier voor opvoeders: Praktische informatie over de lessen
- Startvragenlijsten voor opvoeders: Bij het inschrijven voor de proefles en bij het inschrijven voor een lesabonnement wordt opvoeders gevraagd om respectievelijk een korte vragenlijst over de verwachtingen van Babyclub, en over de opvoeding en behoefte aan ondersteuning in te vullen. Dit maakt opvoeders bewust van hun ontwikkelingsmogelijkheden en verwachtingen van deelname aan de Babyclub. Bovendien kan de startevaluatievragenlijst worden gebruikt als nulmeting waardoor effectonderzoek naar de effectiviteit van de Babyclub mogelijk wordt
- Procesevaluatievragenlijst opvoeders: Na afloop van een abonnement wordt opvoeders gevraagd dezelfde vragen uit de startvragenlijsten (6 vragen) in te vullen, met toevoeging van twee reflectieve vragen. Dit creëert bewustzijn bij opvoeders over de recente ontwikkelingen van hun kind en henzelf. Bovendien

kunnen uitvoerders de startmeting vergelijken met de procesevaluatievragenlijst, dit geeft inzicht in de behaalde effecten van de Babyclub.

Locatie en type organisatie

De Babyclub behoort tot een basisvoorziening voor alle kinderen tussen 0 en 15 maanden oud en kan worden uitgevoerd op locaties die gericht zijn op de ontwikkeling van het jonge kind. De locatie waar de Babyclub wordt uitgevoerd dient een aangename en ontwikkelingsstimulerende plek voor jonge kinderen te zijn. Voor implementatie van de Babyclub worden de volgende locatievoorwaarden gesteld:

- De lesruimte is kindvriendelijk en veilig
- De lesruimte biedt voldoende ruimte voor de mobiliteit van baby's, waarbij minstens 3,5 m² per baby wordt gerekend
- De lesruimte biedt voldoende ruimte voor het benodigde spelmateriaal
- De lesruimte zelf, en in het bijzonder de vloer van de lesruimte, is schoon
- De lesruimte is uitgerust met goede ventilatie- verduisterings-, en verlichtingsmogelijkheden
- De lesruimte beschikt over tenminste één raam dat open kan voor natuurlijk daglicht en ventilatie
- De leslocatie is goed bereikbaar voor de doelgroep door bijvoorbeeld (gratis) parkeergelegenheid en nabijgelegen bushaltes en/of treinstations die te voet vanaf de leslocatie te bereiken zijn. Bovendien is het belangrijk dat de parkeerplekken nabij de leslocatie ruim en overzichtelijk zijn, zodat opvoeders veilig hun baby's in- en uit de autostoeltjes kunnen halen en eventuele kinderwagens in- en uit kunnen laden
- De leslocatie beschikt over een verschoonruimte een beschutte voedingsruimte
- Er is een gemakkelijk te bereiken toilet nabij de lesruimte waar opvoeders gebruik van kunnen maken
- De leslocatie beschikt over koffie- en thee faciliteiten
- De leslocatie beschikt over een aparte ruimte die kan worden ingericht als informele ontmoetingsruimte waar opvoeders en baby's voorafgaand aan de les, in de pauze en na afloop van de les met andere opvoeders en baby's kunnen praten, spelen of uitrusten

Bij het selecteren van geschikte locaties gaat de voorkeur uit naar een groepsruimte in een kinderdagverblijf aangezien de faciliteiten van kinderdagverblijven vaak al aan bovenstaande criteria voldoen.

Opleiding en competenties van de uitvoerders

Uitvoerders van de Babyclub hebben tenminste een MBO-4 opleiding of equivalent daarvan afgerond in een pedagogisch gerelateerde opleiding. Daarnaast hebben Babyclubuitvoerders het verplichte '*train de trainer*' programma gevolgd, bestaande uit twee bijeenkomsten van één dagdeel.

Uitvoerders van de Babyclub beschikken voorafgaand aan het '*train de trainer*' programma over de volgende kenmerken en competenties:

- Is gemotiveerd om met het Babyclubprogramma aan de slag te gaan
- Heeft affiniteit met jonge kinderen
- Weet opvoeders en kinderen te enthousiasmeren voor activiteiten
- Kan opvoeders en kinderen begeleiden en sturen indien nodig
- Kan inspelen op behoeften van opvoeders en kinderen

- Kan zich inleven in achtergronden, standpunten en denkniveaus van diverse opvoeders en kinderen
- Beschikt over goede communicatieve vaardigheden en kan problemen op een professionele manier met opvoeders bespreken

Tijdens het *'train de trainer'* programma worden de volgende vaardigheden aangeleerd en verder uitgebreid:

- Weet opvoeders en kinderen te stimuleren tijdens het uitvoeren van de activiteiten. Uitgangspunt daarbij is dat begeleiders vooral faciliterend zijn: zij staan niet boven maar naast de opvoeders. Zij zijn wel een rolmodel maar geen juf. De begeleiders kijken samen met de opvoeders naar de behoeften van de baby, geven woorden aan wat zij zien bij de baby's en helpen opvoeders daarmee om ook makkelijker te kunnen herkennen en benoemen
- Heeft inzicht in en kennis van de brede ontwikkeling van kinderen van 0 tot 1,5 jaar en de opvoedvaardigheden die daarbij horen
- Weet welk speelmateriaal op welke manier kan worden aangeboden om goed aan te sluiten bij het ontwikkelingsniveau van de baby's
- Kan opvoeders en kinderen begeleiden en sturen indien nodig (bijvoorbeeld door een voorbeeld voor opvoeders te zijn in mind-minded taalgebruik en sensitief en responsief reageren) Kan inspelen op behoeften van opvoeders en kinderen. De begeleider is daarbij ook in staat om vragen van opvoeders te verbinden aan andere opvoeders
- Kan zich inleven in achtergronden, standpunten en denkniveaus van diverse opvoeders en kinderen
- Beschikt over goede communicatieve vaardigheden en kan problemen op een professionele manier met opvoeders bespreken.

Kwaliteitsbewaking

Om de kwaliteit van de Babyclub te bewaken volgen nieuwe uitvoerders het verplichte tweedaagse *'train de trainer'* programma. Hierin worden uitvoerders opgeleid om adequaat met Babyclub te werken door inzicht in het programma, de uitvoering en de achterliggende visie te krijgen en benodigde programmavaardigheden voor succesvolle uitvoering te perfectioneren. Nieuwe uitvoerders bestuderen de Babyclubhandleiding en Babyclublesplannen. Daarnaast verdiepen nieuwe uitvoerders zich in voorgeschreven literatuur over de ontwikkeling van het jonge kind (onder andere *'Mensenkinderen.'* (Pont, 2012) en *'De eerste 1000 dagen'* (Roseboom, 2018). Drie maanden na start van de uitvoering volgt een assessment op locatie waarbij de nieuwe uitvoerder feedback ontvangt van de ontwikkelaar/trainer op de uitvoering van de Babyclubles. De uitvoerders worden in de gelegenheid gesteld met andere uitvoerders contact te onderhouden via een whatsapp groep om inhoudelijk lessen met elkaar te bespreken. Jaarlijks wordt er een studiebijeenkomst georganiseerd door ontwikkelaar waarbinnen verschillende thema's inzake de Babyclub worden besproken.

De lesplannen worden jaarlijks herzien op basis van de evaluatieformulieren van uitvoerders en opvoeders.

In de startevaluatievragenlijst en eindevaluatievragenlijst wordt toestemming aan opvoeders gevraagd voor het opslaan van de gegevens. Met de vragenlijsten kunnen vervolgens continue procesevaluaties op verschillende locaties worden uitgevoerd. Het handboek voor de uitvoerders wordt jaarlijks herzien op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten en evaluaties onder uitvoerders en opvoeders.

Randvoorwaarden

Voor succesvolle uitvoering van de Babyclub moeten uitvoerende locaties allereerst over voldoende financiën beschikken om de aanschaf van lesmaterialen en eventuele huur van de leslocatie te bekostigen. De uitvoerende locaties moeten over genoeg tijd beschikken om deelnemers te werven, lessen voor te bereiden, lesmaterialen in te kopen of te creëren en de administratie van deelnemers bij

te houden.

Daarnaast moet aan de volgende randvoorwaarden worden voldaan:

- Uitvoerders zijn opgeleid in de uitvoering van de Babyclub
- Uitvoerders beschikken over een geldige en actuele licentie voor de Babyclub
- Uitvoerders beschikken over de competenties, vaardigheden en culturele sensitiviteit die nodig zijn om alle kinderen en opvoeders te betrekken
- Uitvoerders herkennen welke problematiek en hulpvragen te complex van aard zijn voor deelname aan de Babyclub. Uitvoerders verdiepen zich in lokale instanties en hulpverleners zodat ze deelnemers met complexe problematiek of hulpvragen naar professionals kunnen doorverwijzen
- Er is voldoende beweegruimte voor kinderen, opvoeders en spelmaterialen door bij het vaststellen van het maximale deelnemersaantal uit te gaan van tenminste 3,5m² per kind. Bovendien mogen er per les maximaal twaalf kinderen deelnemen, ongeacht de grootte van de lesruimte
- Er moeten voldoende deelnemers aanwezig zijn om opvoeders van elkaar te laten leren en kinderen met elkaar te laten spelen, bij minder dan vier deelnemers kan de Babyclub niet goed worden uitgevoerd
- Er is een divers aanbod van spel materiaal aanwezig dat aansluit op het lesthema en het ontwikkelingsniveau van de kinderen
- De lesruimte en het spel materiaal moeten veilig, schoon en leeftijdspassend zijn

Implementatie

Voor de implementatie op landelijk en lokaal niveau is volgens het implementatiemodel van Eldredge en collega's (2016) een implementatieplan opgesteld.

Disseminatiefase:

- Voorlichtingsactiviteiten via nieuwsbrieven, blogs, sociale mediakanalen, opvoed- en opvangforums en demonstraties bij beurzen
- Koepelorganisaties van kinderdagverblijven, organisaties en gemeentes die actief betrokken zijn bij jonge kinderen worden per mail en telefoon benaderd
- Met geïnteresseerde organisaties en zzp'ers wordt een afspraak gemaakt

Implementatiefase:

- Er worden licentieovereenkomsten met de nieuwe uitvoerder opgesteld en wederzijdse verwachtingen uitgesproken
- Samen met de nieuwe uitvoerder wordt een invoeringsplan opgesteld om de condities, randvoorwaarden en kwaliteitsbewaking op de nieuwe locatie te waarborgen
- Nieuwe uitvoerders wonen de tweedaagse training bij en ontvangen het handboek en lesplannen om het Babyclubprogramma uit te kunnen voeren
- Uitvoerders krijgen instructies over de inrichting van de speelruimtes
- Na drie maanden volgt een assessment waarin nieuwe uitvoerders feedback krijgen op hun uitvoering van de Babyclub

Continuering en inbedding:

- Uitvoerders worden in de gelegenheid gesteld met andere uitvoerders contact te onderhouden via een whatsapp groep om inhoudelijk lessen met elkaar te bespreken.
- Uitvoerders komen naar de jaarlijkse studiebijeenkomst om hun kennis bij te schaven en nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen te bespreken

- Er worden regelmatige procesevaluaties onder deelnemers en uitvoerders uitgevoerd

Kosten

Materiële kosten (prijspeil 2023)

De materiële kosten voor de Babyclub bedragen eenmalig circa € 4480,00 en jaarlijks € 545,00 (zie Tabel 1).

Voor de materialen zijn alleen de aanschafkosten in de tabel opgenomen. Het onderhoud en vervangen van materialen blijft voor rekening van de nieuwe uitvoerder.

Tabel 1. Materiële kosten (prijspeil 2023)			
	Eenmalig	Per kwartaal	Per jaar
Materialen (Speelgoed, muziekinstrumenten, speelgebiedmateriaal, lesmateriaal, verbruiksmateriaal)	€ 4000,00		
Werving	Variabel		
Licentieovereenkomst			€ 360,00 per locatie
Train de trainer (inclusief assessment op locatie)	€ 480,00 pp		
Jaarlijkse studiedag			€ 185,00 pp
Coaching (indien gewenst)		Variabel	
Gebruik van de ruimte		Variabel	
Totaal	€ 4480,00	Variabel	€ 545,00

Personele kosten

De personele kosten zijn het aantal uren dat de nieuwe uitvoerder aan de Babyclub zal besteden

Tabel 2. Personele kosten			
	Eenmalig	Per kwartaal	Per jaar
Werving			Variabel
Vorbereiding, op- en afbouw en uitvoering lesuur		65 uur*	
Verwerken aanmeldingen en evaluaties		8 uur	
Training voor de begeleider	8 uur		
Jaarlijkse studiedag			6 uur
Totaal	8 uur	73 uur	6 uur
Financieel (prijspeil 2023)**	€ 360	€ 3285	€ 270

* Uitgaande van 1 lesuur per keer

** Het geschatte uurtarief is € 45,00. Het uurtarief kan verschillen per locatie en is gebaseerd op PW niveau 4, peiljaar 2022.

3. Onderbouwing

Probleem

De Babyclub richt zich op het bevorderen van de brede ontwikkeling van baby's door laagdrempelige opvoedondersteuning aan opvoeders. Onderzoek laat zien dat opvoeders in de eerste maanden na de geboorte – wanneer het babybrein zeer gevoelig is voor stimulatie – grotendeels de basis leggen voor de brede ontwikkeling van hun kind (Gilmore, Knickmeyer & Gao, 2018). De ervaringen, kennis en (hechtings)relaties uit het eerste levensjaar hebben invloed op de latere gezondheid, levensgeluk, schoolprestaties en carrièrekansen (Oudhof, de Wolff, de Ruiter, Kamphuis, L'Hoir & Prinsen, 2013; Jonkman, Crone, Hosman & Raat, 2020). Zo laat onderzoek bijvoorbeeld zien dat een beperkte speel- en leeromgeving tijdens de eerste levensmaanden samenhangt met meer sociaal-emotionele problemen en achterblijvende executieve functies in de peuterleeftijd, en cascaderend op latere leeftijd (Rijlaarsdam, 2014; Macintyre, 2011).

Natuurlijk mogen we ervan uitgaan dat iedere ouder het beste voor zijn/haar kind wil. Maar onzekerheid in de opvoeding, vragen, twijfels en zorgen horen bij het 'gewone' dagelijkse opvoeden van alle ouders. Onderzoek laat zien dat 97% van de Nederlandse opvoeders aangeeft weleens opvoedonzekerheid te ervaren (Asscher, Hermanns & Dekovic, 2008; Bucx & de Roos, 2011). De JGZ-richtlijn opvoedingsondersteuning (Oudhof et al., 2013) laat zien dat meer dan 15% van alle vaders en meer dan 20% van alle moeders soms twijfels heeft over de mate waarin zij de opvoeding van hun kind(eren) aankunnen. Daarnaast is de helft van alle vaders en de helft van alle moeders van mening dat het ouderschap moeilijker is dan zij van tevoren dachten. Moeders hebben meer behoefte aan opvoedingsondersteuning dan vaders. Een recente cohortstudie van Fierloos, Windhorst, Fang & Raat (2020) brengt in kaart welke opvoedvragen en zorgen er dan spelen onder ouders van kinderen in de leeftijd van 0-8 jaar. Van de 754 ouders die zij onderzochten rapporteerde 72% in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen te hebben gehad met betrekking tot de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Van de ouders met een kind in de leeftijd van 0-4 jaar (N=448) gaf 71% aan in de twaalf maanden voorafgaand aan de nameting vragen of zorgen te hebben gehad over de opvoeding, het gedrag of de ontwikkeling van hun kind. Ouders van deze jongere leeftijdsgroep hadden – in vergelijking met de oudere leeftijdsgroep - vaker vragen of zorgen over de spraak- en taalontwikkeling van hun kind, voeding, zindelijkheid en slapen.

Een kwart van de ouders met opvoedzorgen zoekt hulp bij de opvoeding, vooral ouders van jonge kinderen (Blokland, 2010). Kwetsbare groepen ouders, zoals ouders met een lage opleiding en/of niet-westerse achtergrond, maken minder gebruik van professionele opvoedsteun (van Mourik, 2018; Jonkman et al., 2020). Deze ouders weten niet altijd de weg te vinden naar de juiste hulp.

Wanneer opvoedvragen en onzekerheden zich opstapelen, bijvoorbeeld doordat opvoeders onvoldoende steun en begrip in hun eigen sociale steunnetwerk kunnen vinden, kan opvoedspanning ontstaan (Keuskamp, 2013; Blokland, 2010; Gleeson, Hsieh & Cryer-Coupet, 2016). Een opeenstapeling van opvoedvragen en opvoedspanning kan vervolgens uitmonden in opvoedproblemen (door Blokland (2010) onderscheiden in opvoedcrisis en opvoednood). Op de langere termijn dragen zulke opvoedproblemen eraan bij dat kinderen een groter risico lopen op bepaalde vormen van probleemgedrag

en kunnen zij gevolgen hebben voor hun mentale, sociale en emotionele ontwikkeling (Jonkman, Crone, Hosman & Raat, 2020).

Bovenstaande gegevens laten zien hoe belangrijk het vroegtijdig beschikbaar stellen van universele, laagdrempelige opvoedondersteuning gericht op de brede ontwikkeling van kinderen is. Het draagt direct bij aan een positieve ontwikkeling van het kind (door ouders kennis over ontwikkelingsgebieden en praktische handvatten voor het stimuleren van die ontwikkeling te bieden) en kan er bovendien aan bijdragen dat opvoedvragen en onzekerheden van ouders niet uitmonden in opvoedingsspanning of opvoedproblemen. De behoefte aan informele laagdrempelige ondersteuning blijkt er ook bij ouders te zijn. Zo laten peilingen onder opvoeders die nieuw zijn in het ouderschap zien dat 78% van mening is dat opvoedsteun net zo vanzelfsprekend zou moeten zijn als steun bij het voorbereiden op de bevalling (Ligtermoet & Okma, 2014). De JGZ-richtlijn laat zien dat bij 25% van de ouders de wens leeft om kennis en ervaring over de opvoeding te delen met andere ouders (Oudhof et al, 2013). In de studie van Fierloos et al (2020) wordt aangegeven dat ouders – ongeacht hun achtergrond – wanneer zij gevraagd worden naar hun behoeften aan ondersteuning, het accent op informele ontmoeting met andere ouders en laagdrempelige uitwisseling met deskundigen leggen. Het aanbod van dergelijke preventieve ondersteuningsprogramma's voor opvoeders van baby's is echter zeer klein (Ligtermoet & Okma, 2014). De Babyclub voorziet in deze behoefte.

Oorzaken

In de eerste maanden na de geboorte leggen opvoeders grotendeels de basis voor de brede ontwikkeling van hun kind. Hieronder worden verschillende ouder- en gezinsgerelateerde factoren besproken die daarbij belemmerend dan wel bevorderend kunnen werken.

Veranderingen en stress bij nieuw ouderschap

Voor een optimale ontwikkelingsstimulering is het belangrijk dat de opvoeder op de juiste momenten met gepaste reacties op het kind reageert en dat er een veilige hechtingsrelatie wordt opgebouwd tussen opvoeder en kind. Met name nieuw ouderschap gaat gepaard met ingrijpende transitie's voor opvoeders. Na de geboorte van een eerste kind zijn opvoeders gemiddeld minder gelukkig, ervaren meer relationele spanningen en meer eenzaamheid (Barlow, Coren & Stewart-Brown, 2005; Anthonijsz et al., 2010; Pouwels, 2011). De grote transitie's en spanningen kunnen leiden tot verminderd sensitief ouderschap en kunnen de ontwikkeling van een veilige hechtingsrelatie in de weg staan (Kluwer, 2010; Alink, van IJzendoorn, Euser & Bakermans-Kranenburg, 2014). Dit geldt zeker wanneer er sprake is van extra risicofactoren bij het kind of in het gezin zoals vroeggeboorte, complicaties bij de bevalling, ziekte bij het kind, een moeilijk temperament, psychische problemen bij de opvoeders, een gebrekkig sociaal steunnetwerk of schulden en werkloosheid (Ince & Kalthoff, 2020). Onderzoek laat zien dat als er geen veilige hechtingsrelatie is tussen opvoeder en kind en/of de opvoeder niet adequaat op het kind reageert, dit met name kan leiden tot negatieve gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind en de kans op het ontwikkelen van psychopathologie toeneemt (Zeegers, Colonesi, Stams & Meins, 2017; Wall, 2018; Alink et al., 2014).

Opvoedvertrouwen

Het nieuwe ouderschap vereist taken van opvoeders waarmee ze nog niet bekend zijn. Al voor de geboorte van het kind zijn verschillen meetbaar in de mate waarin moeders vertrouwen hebben in hun eigen toekomstige ouderrol, ofwel hun opvoedvertrouwen

(Verhage, 2013). De mate van opvoedvertrouwen heeft invloed op de mate waarin de opvoeder gedragsproblemen bij het kind ervaart en welke kwaliteit de opvoeder toeschrijft aan de relatie met het kind (Maas, 2013). Een onzekere opvoeder zal gedragingen van het kind sneller als problematisch ervaren en de relatie als negatiever zien dan een zekere opvoeder. De mate van opvoedvertrouwen voorspelt ook hoe goed de opvoeder in staat is om de ontwikkeling van het kind te stimuleren (Verhage, 2013; Ligtermoet & Okma, 2014). Het opvoedvertrouwen van opvoeders is daarmee een belangrijke factor in het stimuleren van de brede ontwikkeling van het kind, opvoeders met weinig opvoedvertrouwen bieden mogelijk een minder stimulerende omgeving aan hun kind.

Kennis over ontwikkelingsbehoeften en ontwikkelingsstimulering

Opvoeders hebben een cruciale rol in de ontwikkelingsstimulering van jonge kinderen en vormen in de babytijd de voornaamste aanbieder van ontwikkelingsstimulatie (Bradley, 2007; Arnold & Colburn, 2005; Wall, 2018). Veel opvoeders van baby's geven echter aan niet goed te weten hoe ze de ontwikkeling van hun baby in de thuisomgeving kunnen stimuleren (Ligtermoet & Okma, 2014; Goorhuis & Schaerlaekens, 2012). Ook laat onderzoek zien dat opvoeders – door een gebrek aan kennis van de ontwikkelingsbehoeften – onrealistische verwachtingen kunnen hebben van hun kind (Ince & Kalthoff, 2020).

Voor optimale ontwikkelingsstimulering hebben opvoeders daarom een mate van kennis over het ontwikkelingsverloop nodig om te weten wat de ontwikkelingsbehoeften en ontwikkelingsopgaven van het kind zijn. Daarnaast moeten opvoeders zich bewust zijn van het belang van spel in de ontwikkeling van kinderen. Onderzoek laat zien dat veel opvoeders het nut van spelen, voorlezen en praten niet in zien zolang het kind nog niet kan praten, terwijl dergelijke spelactiviteiten de ontwikkeling vanaf de babytijd juist al grotendeels vormen en stimuleren (Macintyre, 2011).

Sociale steun

Opvoedvragen kunnen zich opstapelen tot opvoedspanning wanneer opvoeders niet genoeg steun en begrip in hun eigen sociale steunnetwerk kunnen vinden (Blokland, Prinsen, Kok & Wijngaarden, 2003; Gleeson, Hsieh & Cryer-Coupet, 2016). Met name na de geboorte van het eerste kind groeit de behoefte aan contact met andere opvoeders van kinderen in dezelfde leeftijd. Een sterk sociaal steunnetwerk zorgt ervoor dat opvoeders minder opvoedstress ervaren, meer positief opvoedgedrag vertonen en de relatie met hun kind als positiever beschrijven (Bartelink en Verheijden, 2015). Opvoeders met een opvoeder-netwerk zien namelijk dat andere opvoeders ook vragen hebben, wat kan helpen bij het minder kritisch zijn op het eigen handelen en kan zorgen voor een afname van de ervaren opvoedspanning (van der Pas, 2017; Moreira, & Canavarro, 2018). Bovendien fungeert een sociaal steunnetwerk als informele vorm van opvoedondersteuning (Ligtermoet en Okma, 2014; Ponzoni & Distelbrink, 2015). Een sociaal steunnetwerk met daarin opvoeders van kinderen in dezelfde leeftijd vormt daarom tevens een belangrijke factor in de ontwikkeling van het jonge kind (Ince, van Yperen & Valkestijn, 2018).

Aan te pakken factoren

Verschillende van de hierboven genoemde factoren worden door middel van de subdoelen van de Babyclub aangepakt.

Alle subdoelen van de Babyclub richten zich op het verminderen van **stress en het omgaan met veranderingen bij (nieuw) ouderschap**. In **subdoel 1 en 2** gebeurt dat bijvoorbeeld door het vergroten van de basiskennis over ontwikkeling en opvoeding en door het bieden van praktische handvatten voor het stimuleren van de ontwikkeling. Daarnaast richt **subdoel 1** zich expliciet op de hechtingsrelatie tussen opvoeder en kind (die door ervaren stress in de knel kan komen). In de activiteiten gekoppeld aan dit subdoel staat de band tussen opvoeder en kind centraal en leren opvoeders hoe zij op de juiste momenten met gepaste reacties op hun kinderen kunnen reageren. Opvoeders leren daarbij te mentaliseren, wat weer samenhangt met sterkere ontwikkelingsstimulerende vaardigheden (Zeegers, Colonna, Stams & Meins, 2017; Wall, 2018). Ook wordt in de lessen veel 'mind-minded' taalgebruik toegepast waarbij de gemoedstoestand van het kind wordt benoemd en/of wordt afgestemd op de gedachten en de gevoelens van het kind (Kirk et al., 2015). **Subdoel 3** richt zich op het versterken van sociale steun die helpt bij het omgaan met de veranderingen rondom nieuw ouderschap.

De mate van **opvoedvertrouwen** heeft een grote invloed op de opvoeding en daarmee op de ontwikkeling van een kind. **Subdoel 2** van de Babyclub speelt specifiek in op het verminderen van de opvoedonzekerheid door opvoeders basiskennis over de ontwikkeling en opvoeding van hun kind te bieden. Zo krijgen opvoeders bijvoorbeeld informatie over specifieke onderwerpen die relevant zijn voor de ontwikkelingsfase van hun kind (denk aan informatie over draagtechnieken of informatie over het verlichten van buikkrimpjes). Ook delen opvoeders opvoedvragen met elkaar en ervaren zij dat het normaal is om onzekerheid te voelen. In **subdoel 1** leren opvoeders daarnaast praktische vaardigheden om zelf de ontwikkeling van hun kind te stimuleren, wat ook bijdraagt aan het opvoedvertrouwen.

Kennis over de ontwikkelingsbehoeften en ontwikkelingsstimulering wordt eveneens aangepakt in **subdoel 1 en subdoel 2**. Opvoeders krijgen kennis over de ontwikkelingsgebieden en over de manieren waarop zij deze kunnen stimuleren. Daarnaast worden opvoeders tijdens de activiteiten geïnformeerd over het belang van ontwikkelingsstimulerend spel en oefenen zij in groepsverband met het aanbieden van ontwikkelingsstimulerende activiteiten.

De rol van **sociale steun** komt terug in **subdoel 3**. Opvoeders ontmoeten andere opvoeders die net als zij opvoedvragen hebben, hierdoor wordt het delen van opvoedonzekerheden of opvoedvragen genormaliseerd (van der Pas, 2017). Daarnaast vormt het sociale netwerk dat opvoeders bij de Babyclub aanleggen een informele opvoedondersteuningsbron, waarop zij ook na afloop van de Babyclub kunnen terugvallen (Ligtermoet & Okma, 2014; Gleeson, Hsieh & Cryer-Coupet, 2016).

Verantwoording

De invloed van opvoeders op de ontwikkeling van het kind is zo groot dat programma's voor jonge kinderen zich op zowel de kinderen als op de opvoeders zouden moeten richten om effectief te zijn (Bradley, 2007; Arnold & Colburn, 2005; Bloomfield & Kendall, 2012). Om de ontwikkeling van kinderen positief te kunnen beïnvloeden richt de Babyclub zich daarom op opvoeders. Bovendien geeft – zoals in de eerste paragraaf van dit hoofdstuk benoemd – een groot deel van de Nederlandse opvoeders aan weleens opvoedonzekerheid te ervaren en behoefte te hebben aan een lichte vorm van opvoedondersteuning. Daarom is het belangrijk om niet alleen geïndiceerde

preventieprogramma's aan te bieden voor risicogroepen, maar juist ook universele preventieprogramma's waaraan alle opvoeders en kinderen deel kunnen nemen.

De Babyclub bevat elementen en technieken uit klassieke pedagogische theorieën zoals de ontwikkelingsgerichte leertheorie van Vygotsky (1978), de gehechtheidstheorie van Bowlby (1969), de stadia van cognitieve ontwikkeling van Piaget (1971) en de sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura (1971). Verder zijn er elementen uit recenter verworven pedagogische inzichten, zoals de ouderschapstheorie (van der Pas, 2017), verwerkt in de Babyclub. De ontwikkelingsdoelen en ontwikkelingsstimulerende activiteiten van Babyclub sluiten aan op het biopsychosociale schema 'Ontwikkelingsaspecten en Omgevingsinteractie' (Timmermans, van Heerwaarden, Pijpers & Carmiggelt, 2015). Zo wordt bewerkstelligd dat de doelen en ontwikkelingsstimulerende activiteiten passend zijn voor de ontwikkelingsfase en ontwikkelingsbehoeften van het kind, waarbij ook de op dat moment relevante omgevingsaspecten (o.a. opvoeders) worden geoptimaliseerd en benut. Daarnaast is gebruik gemaakt van het 'Intervention Mapping' protocol, een systematische methode voor het ontwikkelen van op theorie gebaseerde en evidence-based gezondheidsbevorderende interventieprogramma's. In onderstaande tekst worden de doelen gekoppeld aan de aan te pakken factoren, met bijbehorende kernbegrippen uit Intervention Mapping dikgedrukt weergegeven (Eldredge et al., 2016).

Subdoel 1. Na afloop van de Babyclub zijn de opvoedvaardigheden van opvoeders versterkt.

Allereerst zijn alle activiteiten en spelmaterialen (**entertainment education**; doelbewust ontworpen/gekozen middel dat bij doelgroep aansluit om kennis over te brengen) uit de Babyclublessen afgestemd op het ontwikkelingsniveau en de bijbehorende ontwikkelingsfasen van de kinderen op verschillende aspecten (**facilitation, predisposition**; inspelen op de aanleg, in dit geval de ontwikkelingsfase of gevoelige periode) (Piaget, 1971; Pont, 2012; Bakker, Bakker, van Dijke & Terpstra, 1998). Hierdoor wordt gewaarborgd dat de kinderen geïnteresseerd blijven (**participation, motivation**). Tegelijkertijd zorgt het ervoor dat de activiteiten uitdagend maar ook uitvoerbaar zijn met hulp van opvoeders (**guided practice**) of door de opvoeder of andere kinderen te imiteren (**modeling**). Dit hangt samen met de sociaal-cognitieve leertheorie van Bandura (1971) die veronderstelt dat leerprocessen voornamelijk plaatsvinden via het observeren en imiteren van anderen. Maar daarvoor moet aan vier cognitieve processen worden voldaan; (1) aandacht voor het aanleren van gedrag, (2) herhaling van het gedrag (3) de mogelijkheid tot reproductie van het gedrag (4) en motivatie om het gedrag uit te voeren. Deze cognitieve processen van leren komen terug in de Babyclub. Er zijn volop rolmodellen aanwezig in de vorm van de eigen opvoeder, de uitvoerder, de andere kinderen en de andere opvoeders (**modeling**). Opvoeders leren van elkaar en van de uitvoerder (**modeling, provide opportunities for social comparison**). Daarnaast speelt herhaling een grote rol bij de Babyclub, het programma wordt volgens een vaste structuur met wekelijks terugkerende onderdelen aangeboden (**graded tasks**). De activiteiten worden bovendien vanuit een dakpanmodel aangeboden waarbij nieuwe activiteiten worden afgewisseld met al bekende activiteiten, of nieuwe varianten die voortbouwen op bekende varianten. Dit zorgt voor herkenning en structuur, maar ook voor voldoende uitdaging. Om de activiteiten uitdagend te houden, ligt een deel van de activiteiten opzettelijk net iets boven het ontwikkelingsniveau van het kind waardoor het kind de activiteit nog niet zelfstandig uit kan voeren, maar wel met ondersteuning van de opvoeder. Dit principe staat bekend als de zone van naaste

ontwikkeling, en de ondersteuning die de opvoeder biedt als scaffolding waarbij het de bedoeling is dat het kind steeds minder ondersteuning nodig heeft (**guided practice**) (Vygotsky, 1978). Ook reproductie komt aan bod door het afstemmen van de activiteiten en materialen op de ontwikkelingsfasen en ontwikkelingsopgaven (Piaget, 1971; Bakker, Bakker, van Dijke & Terpstra, 1998). Dit alles zorgt voor herkenning en structuur. De motivatie van kinderen wordt extra geprikkeld door het gebruik van materiaal in interessante kleuren en texturen en door de kinderen tijdens het spel te belonen en aan te moedigen (motivation, reinforcement).

Binnen de Babyclub wordt veel aandacht besteed aan de relatie tussen opvoeders en hun baby. De relaties uit de vroege kindertijd leggen een basis voor alle toekomstige relaties. De relatie tussen kind en opvoeder is daarmee vaak de meest bepalende relatie die in de kindertijd wordt aangegaan (Bowlby, 1969). Om de relatie te stimuleren bevat iedere Babyclubles tenminste één activiteit waarvan het doel is om opvoeder en kind dichterbij elkaar te brengen (**improving physical and emotional states**). Voorbeelden hiervan zijn samen dansen en zingen met het kindje op de arm van de opvoeder en opvoeders die hun kind een babymassage geven. Daarnaast wordt gebruikgemaakt van aanvullende gebaren om de communicatie tussen opvoeder en kind zoveel mogelijk te bevorderen. De Babyclub vindt plaats op een externe locatie, weg van eventuele stressoren thuis zodat opvoeder en kind onverdeelde aandacht voor elkaar en hun spel hebben (**systems change**).

Bij veel Babyclubactiviteiten ligt de nadruk op het benoemen wat het kind ziet, voelt, doet of wenst (**empathy training, shifting perspective**). Dit versterkt de vaardigheid van opvoeders om zich in het kind te verplaatsen (**mentaliseren**) en is een voorwaarde voor veilige gehechtheid (Zeegers, Colonnese, Stams & Meins, 2017; Colonnese et al., 2021). Ook krijgen opvoeders de opdracht om de reacties en uitdrukkingen van hun baby goed te observeren, en dit te koppelen aan de activiteit of het object waarnaar de baby kijkt. Vervolgens past de uitvoerder tijdens de lessen veel mind-minded taalgebruik toe waarbij de gemoedstoestand van het kind benoemd wordt en/of er afgestemd wordt op de gedachten en gevoelens van het kind - en leert opvoeders technieken aan om dit zelfde te doen wanneer ze tegen hun kind praten. Wanneer een kind bijvoorbeeld overprikkeld raakt in een spel - zich wegdraait van de ouder of moet huilen -, begrijpt een mind-minded ouder dit signaal en reageert adequaat door het spel te pauzeren en het kind de ruimte te geven om te herstellen. Het mind-minded taalgebruik draagt bij aan sensitief en responsief reageren, een andere voorwaarde voor veilige gehechtheid, maar ook aan de emotieregulatie van het jonge kind (Kirk et al., 2015; Zeegers et al., 2018). De uitvoerder geeft tussendoor complimenten en tips (**feedback, reinforcement**) en wijst opvoeders op signalen en reacties waarop ze bij hun kind kunnen letten (**providing cues**).

Tot slot wordt in de Babyclublessen aandacht besteed aan het vergroten van de autonomie van het kind. Opvoeders worden aangemoedigd om hun kind zoveel mogelijk ruimte te geven om de materialen zelf te laten verkennen (**direct experience**), maar beschikbaar te blijven om hun kind te ondersteunen tijdens uitdagende activiteiten volgens het principe van scaffolding (Vygotsky, 1978). De kinderen worden gestimuleerd zelf te exploreren door aantrekkelijke kleuren en interessante texturen uit te stallen (**entertainment education**). Het stimuleren van de autonomie kan bijdragen aan het bevorderen van de hechtingsrelatie tussen opvoeder en kind (Ainsworth, Blehar, Waters & Wall, 1978; Whipple, Bernier & Mageau, 2011). Het kind leert vertrouwen op de nabijheid van de opvoeder waardoor de eigeneffectiviteit van het kind tevens toeneemt (**self-affirmation**).

Subdoel 2. Na afloop van de interventie voelen opvoeders zich meer competent en zeker.

Het vertrouwen dat opvoeders in zichzelf hebben wat betreft opvoeden toont samenhang met de daadwerkelijke opvoedcompetenties en opvoedvaardigheden. Opvoeders voelen zich zekerder en competent over hun opvoedstijl wanneer ze geloven dat ze over de juiste kennis en vaardigheden beschikken, en halen bovendien meer gevoelens van plezier, succes en voldoening uit het opvoeden (Davidson Arad et al., 2020). Bijna alle opvoeders geven echter aan weleens opvoedvragen en opvoedonzekerheden te ervaren. Een veelvoorkomende opvoedvraag onder opvoeders van baby's is dat opvoeders niet goed weten hoe ze de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Door opvoeders tijdens de Babyclublessen lichte opvoedondersteuning in de vorm van spelactiviteiten te bieden kunnen opvoeders hun kennis en vaardigheden uitbreiden om onderstimulatie en overstimulatie van hun kind te voorkomen. Dit wordt bereikt door de kennis van opvoeders over het ontwikkelingsverloop en ontwikkelingsstimulatie uit te breiden (**informing**), door opvoeders actief te laten oefenen met geleerde kennis en vaardigheden (**active learning**) en door opvoeders te bekrachtigen met positieve feedback (**feedback, reinforcement**). Ook belicht de uitvoerder verschillende relevante opvoed- en opgroeithema's tijdens de lessen, zoals draagtechnieken en lactatietechnieken (**informing**).

In de sociaal-cognitieve leertheorie wordt daarnaast het belang van zelfeffectiviteit benadrukt, ofwel het geloof dat iemand heeft in zijn of haar kunnen (Bandura, 1971). Zelfeffectiviteit is een voorspeller voor motivatie, bij een hoge mate van zelfeffectiviteit over bepaald gedrag zal de persoon in kwestie gemotiveerder zijn dit gedrag uit te voeren dan wanneer de persoon weinig geloof in eigen kunnen ervaart (**self-affirmation**). Zelfeffectiviteit wordt versterkt door directe ervaringen van succes in eerdere pogingen om iets te leren (**guided practice, goal setting**), observatie van het succes van anderen (**modeling, provide opportunities for social comparison**) en aanmoediging en ondersteuning wanneer iets niet lukt (**reinforcement**). Het vergroten van de zelfeffectiviteit wordt bij de Babyclub voornamelijk toegepast op de opvoeders door het geven van positieve feedback (**reinforcement**), daarnaast geeft de mogelijkheid om andere opvoeders te observeren de opvoeders het gevoel dat zij de activiteit ook uit kunnen voeren (**provide opportunities for social comparison**). De opvoeders worden tussentijds aangemoedigd door de andere opvoeders en uitvoerder en na iedere activiteit volgt een applaus (**reinforcement**).

Subdoel 3. Na afloop van de interventie ervaren opvoeders een versterking van hun sociale steunnetwerk.

De Babyclub ziet ook het uitbreiden van het sociale steunnetwerk van opvoeders als een belangrijk doel. Bij iedere Babyclubbijeenkomst zijn er drie momenten waarop opvoeders buiten het leslokaal met elkaar kunnen praten, waarbij koffie en thee klaarstaat om onderling contact extra te stimuleren. Ook wordt het sociale contact tussen opvoeders gestimuleerd doordat er Whatsappgroepen worden aangemaakt, waarin opvoeders met elkaar contact kunnen hebben. De Babyclub faciliteert hiermee mogelijkheden voor opvoeders om hechte banden met elkaar op te bouwen, zodat zij ook buiten de Babyclub om steun bij elkaar kunnen zoeken en op elkaar terug kunnen vallen (**mobilizing social networks, developing new social network linkages**).

Naast het versterken van het sociale steunnetwerk, biedt de klassikale setting van de Babyclub mogelijkheden om opvoedspanning en opvoedonzekerheid onder opvoeders af te laten nemen. Bij de Babyclub zien opvoeders namelijk dat andere opvoeders ook

opvoedvragen en opvoedonzekerheden hebben (**shifting focus, provide opportunities for social comparison**). Opvoeders denken soms onterecht dat ze de enigen zijn met onzekerheden of problemen. De ouderschapstheorie (van der Pas, 2017) veronderstelt dat ouderschap kwetsbaar maakt, het is niet haalbaar of realistisch om altijd alles goed te doen. Door als uitvoerder tijdens de Babyclublessen een veilige en positieve omgeving te creëren (**facilitation**), in te spelen op relevante onderwerpen en vragen (**individualization**) en gesprekken over de opvoeding in gang te zetten, voorziet de Babyclub in een plek waar opvoeders met andere personen dan hun partner kunnen praten over de opvoeding (**interpersonal contact**) zodat opvoedspanningen afnemen (Van der Pas, 2017). De uitvoerder geeft tijdens de bijeenkomsten zelf uitleg en tips, maar vraagt ook regelmatig of opvoeders tips voor elkaar hebben (**peer education**). Het uitwisselen van opvoedtips nodigt uit om over opvoeding te praten, wat opvoedspanning vermindert en gevoelens van verbondenheid bevordert (**self-affirmation, provide opportunities for social comparison**) (van der Pas, 2017).

Aansluiting op werkzame elementen van preventieve opvoedinterventies

Crone, van Mourik & Joesse (2021) onderzochten in een meta-analyse wat er bekend is over de effectiviteit van kernelementen van preventieve opvoedinterventies. In totaal namen zij 222 interventies mee in de analyse. De meeste opvoedinterventies waren gericht op ouders van kinderen van 0-4 jaar. Bij bijna twee-derde van de interventies ging het om geïndiceerde preventie.

Een meerderheid van de interventies liet positieve effecten zien op het opvoedgedrag van ouders met een effectgrootte van gemiddeld 0,34. De meta-analyse laat zien dat interventies gericht op ouder-kind interactie de grootste effecten op opvoedgedrag laten zien bij de groep 0-4 jarigen als er sprake is van lichte opvoedingsproblemen. Indien er nog geen specifieke problemen zijn (dus als er sprake is van universele preventie) dan laten juist groepsinterventies grotere effecten zien, ongeacht leeftijdsgroep of doelgroep (lage SES, etnische minderheidsgroep). Dit sluit aan bij de aanpak van de Babyclub.

Over alle interventies bleken interventies die gedragstechnieken gebruiken - zoals het voordoen van het gedrag, doelen stellen en plannen, feedback en monitoren, oefenen en associëren - de grootste effecten te hebben (effectgrootte van 0,34 of hoger). Over het algemeen bleek voor de meeste groepen van technieken te gelden dat als een bepaalde techniek gebruikt wordt dat dit niet leidt tot betere effecten dan als die techniek niet gebruikt wordt. Alleen als interventies aandacht hebben voor het oefenen van het opvoedgedrag leidt dit daadwerkelijk tot een statistisch significant groter effect in vergelijking met interventies die deze techniek niet noemen. Bij de 0-4 en 4-12 jarigen leidt daarbij de techniek feedback en monitoring³ van het gedrag tot een statistisch significant groter effect en bij gezinnen met een lage SES het bieden van sociale steun. Ook dit sluit aan bij de aanpak van de Babyclub waarin het voordoen van elke activiteit en het grondig oefenen (via het dakpanmodel waarbij veel activiteiten nieuw en uitdagend zijn, maar altijd minstens één activiteit een herhalend element heeft) centraal staan. Opvoeders passen het geleerde direct in praktijk toe, zien voorbeelden van elkaar, ontvangen laagdrempelige feedback (van de uitvoerder en van elkaar) en krijgen ruimte om opvoed- en ontwikkelingsvragen te stellen en met elkaar te delen.

³ Feedback geven op het gedrag van ouders en het monitoren van het opvoedingsgedrag (door ouders zelf of anderen).

4. Onderzoek

4.1 Onderzoek naar de uitvoering

4.1.1

Magito, M. (2021). Evaluatierapport naar de uitvoering en waardering van de Babyclub. Almere: Jonge Kind Centrum (interne publicatie).

Voor het onderzoek naar de uitvoering zijn er procesevaluaties uitgevoerd onder uitvoerders van de Babyclub op twee verschillende locaties ($N=2$). Met de uitvoerders is een semigestructureerd interview gehouden over de uitvoering van en ervaringen met de Babyclub.

Onderzoek met uitvoerder 1

Interventielocatie: De Babyclub van het Jonge Kind Centrum, Almere Poort

A. Uitvoering volgens plan

Uitvoerder 1 volgt zoveel mogelijk de voorgeschreven lesplannen. Incidenteel worden de babygebaren weleens vergeten. Uitvoerder 1 monitort de deelnemersreacties continue en stemt haar lessen op de groep af. Daardoor wordt soms bewust een activiteit weggelaten wanneer deelnemers nog volledig opgaan in de voorgaande activiteit. Bij overprikkeling van baby's worden intensieve activiteiten vervangen door rustigere.

De uitvoerder vervangt weleens voorgeschreven muziek wanneer zij tijdens de lesvoorbereiding concludeert dat de voorgeschreven muziek niet passend is voor de doelgroep of activiteit. Bovendien doceert de uitvoerder meerdere Babyclubgroepen achter elkaar. Soms blijkt in de eerste les dat een activiteit niet aanslaat of materialen of muziek minder geschikt blijkt, in dat geval past de uitvoerder de activiteit aan voor betere aansluiting in de daaropvolgende les.

B. De waardering en ervaring van uitvoerders en deelnemers

De uitvoerder

Uitvoerder 1 ziet de Babyclub als hele leuke bijeenkomsten waarbij baby's elkaar, de ruimte, de materialen en de activiteiten ontdekken. De uitvoerder is enthousiast over hoe de Babyclub opvoeders en kinderen een sociale context biedt en hoe opvoeders steevast geïnspireerd raken door het ontwikkelingsgerichte spel van- en met hun kind.

De deelnemers

Uitvoerder 1 denkt niet dat alle deelnemende opvoeders de daadwerkelijke doelen en boodschappen van de Babyclub begrijpen, maar dat werkt bij een universeel preventief programma zoals de Babyclub eerder in het voordeel dan in het nadeel. Als professional streeft uitvoerder 1 naar betere ontwikkelingsondersteuning voor jonge kinderen en naar het creëren van hechte onderlinge sociale steunnetwerken die elkaar informeel kunnen helpen bij problemen. Maar dat zijn hogere doelen waar de deelnemende opvoeders niet voor komen. De Babyclub wordt gepresenteerd als iets wat vooral heel leuk is om samen met je kind te doen, de ontwikkelingsstimulering wordt door opvoeders eerder gezien als een gunstige bijvangst. De opvoeders komen daarom in de basis voor een leuke ochtend, dat krijgen ze ook en daar zijn opvoeders erg enthousiast over.

Ook het sociale aspect blijft bij iedere groep deelnemers ontwikkelen, er ontstaan in de lessen altijd onderlinge vriendschappen en netwerken. Tussen de lessen door zijn

opvoeders actief in de Whatsappgroepen, ze raken geïnspireerd door de lesactiviteiten en vervolgen deze thuis, onderling wisselen opvoeders via Whatsapp tips en foto's uit waardoor ze elkaar ook buiten de lessen om ondersteunen en enthousiasmeren. Het sociale contact met andere opvoeders is voor veel deelnemers een groot pluspunt.

C. Bereik van de interventie

Tussen april 2019 en april 2020 zijn er 355 baby's geboren in Almere Poort, de wijk waar uitvoerder 1 de Babyclub uitvoert. In diezelfde maanden hebben 41 baby's en hun opvoeders deelgenomen aan de Babyclub. Wanneer dit deelnemersaantal wordt doorvertaald naar de geboortecijfers in de leslocatiewijk, is het bereik van de Babyclub in Almere Poort 11,5% (CBS, 2019).

De interventiedoelgroep van de Babyclub is heel breed omdat het programma toegankelijk is voor alle opvoeders met hun baby's, daarentegen ziet uitvoerder 1 dat de interventie een beperkte groep bereikt. Deelnemende opvoeders zijn veelal tweeverdieners en beiden hoogopgeleid. Dat betekent dat een grote groep niet wordt bereikt. Dat heeft volgens uitvoerder 1 deels te maken met de onbekendheid van de Babyclub, maar ook met financiële kosten voor deelname aan de Babyclub.

Van afhakende deelnemers is vooral sprake na de gratis proefles. Opvoeders zetten niet meer door met de lessen omdat een volgende les geld kost. Of opvoeders ontdekken tijdens de proefles dat ze zich niet op hun gemak voelen om in een groep te zitten en met hun kind te spelen. Desondanks neemt alsnog ongeveer 65% van de proeflessers een abonnement af. Een enkele deelnemer haakt na een kwartaal of een half jaar af, vaak is de reden een drukker sociaal leven of sportactiviteiten van oudere kinderen. De meeste baby's en hun opvoeders blijven totdat ze de overstap naar Dreumesfun moeten maken, bij de vervoliprogramma's Dreumesfun en Peutersteps haken meer deelnemers af. Dit komt waarschijnlijk doordat de Babyclub zo uniek is waar er voor Dreumesfun en Peutersteps meer alternatieven zijn zoals sportclubs, VVE-programma's of kinderdagverblijven.

D. Succesfactoren en barrières

Succesfactoren

Volgens uitvoerder 1 is de grootste succesfactor van de Babyclub het persoonlijke contact. Niet alleen tussen de opvoeders, maar vooral ook tussen de uitvoerder en opvoeder. Het is cruciaal dat opvoeders voelen dat zij en hun kind worden gezien om door te gaan met de lessen. Ook het laagdrempelig aansluiten op de basisbehoefte om als gezin iets leuks te doen vormt volgens de uitvoerder een succesfactor, babyzwemmen vormt hierin wel een kleine concurrentie maar daar is minder continuïteit en groepsvorming dan bij de Babyclub. Bovendien zijn de aanwezigheid van een aparte speelruimte en de koffie- en theefaciliteiten succesfactoren voor de sociale binding tussen opvoeders onderling. Tot slot ziet uitvoerder 1 de hulp van vrijwilligers ook als succesfactor voor de Babyclub in Almere, zo worden alle opvoeders wekelijks door een gastheer/vrouw met koffie en thee ontvangen en ondersteunt de gastheer/vrouw waar nodig tijdens het klaarzetten en uitvoeren van activiteiten.

Barrières

Daarentegen noemt uitvoerder 1 ook enkel barrières, zoals onbekendheid van de Babyclub omdat het een vrij nieuw en jong programma is. Ook zijn er kosten aan deelname verbonden waardoor de Babyclub nu niet voor alle bevolkingsgroepen toegankelijk is. Daarnaast wordt vaak door andere partijen onderschat hoeveel werk en

materiaal bij de uitvoering komt kijken waardoor demonstratie en implementatie op andere locaties niet zomaar mogelijk is. Bovendien is met al het materiaal en de voorwaarden waar de leslocatie aan moet voldoen een externe opslaglocatie voor sommige Babyclubuitvoerders noodzakelijk.

Politiek en beleid vormen barrières omdat er geen ruimte of financiering wordt vrijgemaakt voor nieuwe projecten en pioniers, er wordt vastgehouden aan oude programma's of grootschalige organisaties. Zonder extra financiering en gemeenten of organisaties die nieuwe interventies willen inkopen, kunnen interventies zoals de Babyclub moeilijk uitbreiden, verder ontwikkelen of op een eigen locatie starten.

Omdat de Babyclub zonder financiering niet vanuit een eigen locatie kan worden uitgevoerd, is de Babyclub deels afhankelijk van afspraken met onder andere locatiemanagers. Daar komt bij dat eerder gemaakte afspraken soms niet worden doorgezet wanneer er een nieuwe locatiemanager wordt aangesteld.

E. Onvoorziene processen die de interventie voortbracht

Een onvoorzien maar gewenst proces dat door de Babyclub in gang is gezet, is allereerst de doorontwikkeling van de vervolprogramma's Dreumesfun en Peutersteps. Ook is het trainingsprogramma 'Loose Parts' voortgekomen uit de Babyclub. De ontwikkelaars van Babyclub, Dreumesfun en Peutersteps zagen mogelijkheden om pedagogisch medewerkers te trainen in het ontwikkelingsgerichte spel van- en met jonge kinderen. Met name op het professionaliseringswerk van pedagogisch medewerkers en professionals die met baby's werken heeft de Babyclub veel invloed gehad, waardoor het JKC een uitzonderlijke positie kreeg in de markt van professionals. Er vond kruisbestuiving plaats waarbij de invulling van het pedagogisch partnerschap werd gevoed door de eigen ouder-kind trainingen van de ontwikkelaars.

F. Externe gebeurtenissen die mogelijk het thema of proces van de interventie hebben beïnvloed

De uitbraak van COVID-19 gaf volgens de uitvoerder des te meer de kwetsbaarheid van de Babyclub als pioniersprogramma aan. Alleen al met het opstellen van een protocol vielen ze binnen geen enkele 'categorie' en was het lastig tot opstellen ervan.

Verder ervaart uitvoerder 1 dat er enige maatschappelijke beweging is om meer aandacht te besteden aan programma's voor jonge kinderen, bijvoorbeeld door de groeiende bekendheid van het landelijke project "Kansrijke Start" en de daaruit voortvloeiende "Centering Pregnancy" en "Centering Parenting". De uitvoerder verwacht hier met de Babyclub mooi op aan te kunnen sluiten door opvoeders te laten oefenen, alle acties voor te doen en hele concrete praktische handvatten te bieden.

G. Aanbevelingen voor de Babyclub

De zelfcontrole en structuur van de Babyclub zouden volgens de uitvoerder verbeterd kunnen worden door het ontwikkelen van een evaluatie-instrument. Ook zou er meer overlegd kunnen worden met andere uitvoerende locaties, bij uitgeven aan andere locaties is meer zicht en monitoring vereist dan momenteel gebeurt. De uitvoerder verwacht dat de potentie en de bewijskracht van de Babyclub sneller zal worden herkend in gesprekken met gemeentes en bestuurders wanneer de Babyclub als erkende interventie in de NJI databank wordt opgenomen. Tot slot raadt de uitvoerder aan dat

toekomstige uitvoerders van de Babyclub een plek moeten krijgen in, bijvoorbeeld, wijkteams voor het vroegtijdig signaleren van problemen en risico's.

Onderzoek met uitvoerder 2

Interventielocatie: De Babyclub bij Little Munchkins, Rotterdam Nesselande

A. Uitvoering volgens plan

Lespakketten kunnen enkel per 6 (opnieuw) worden afgenomen. Proeflessen zijn geen standaard onderdeel en worden eens per kwartaal afzonderlijk van reguliere lessen aangeboden. Ten tijde van het interview werd enkel het Midi-babyclubprogramma uitgevoerd, niet het Mini- of Maxiprogramma.

Uitvoerder 2 volgt de voorgeschreven lesplannen en activiteiten en laat enkel activiteiten weg wanneer kinderen overprikkeld raken. Wel worden kleine veranderingen aangebracht of vergelijkbare activiteiten uit andere lesprogramma's gebruikt wanneer het voorgeschreven lesmateriaal te veel 'knutselwerk' geeft. Themadoeken moeten bijvoorbeeld door de uitvoerders zelf worden gecreëerd, uitvoerder 2 gebruikt soms bestaand materiaal uit oude lessen om materiaalaanschaf en tijd uit te sparen.

B. De waardering en ervaring van uitvoerders en deelnemers

De uitvoerder

De uitvoerder is enthousiast over de Babyclub. Ze heeft ervaring met een buitenlands ouder-kind programma, maar dat sloot niet aan bij Nederlandse opvoeders en resulteerde in overprikkeling voor baby's. Ze werkt nu 2 jaar met het Babyclubprogramma en ervaaarde onder ruim 200 deelnemers op twee locaties veel aansluiting met de doelgroep en weinig overprikkelde baby's.

De deelnemers

De reacties van deelnemende baby's en opvoeders zijn heel positief, maar wel vooral bij baby's van 4 tot 8 maanden. Baby's mogen in Rotterdam vanaf 3 maanden deelnemen, maar veel opvoeders vinden hun baby's dan nog te jong. Baby's vanaf 9 maanden raken sneller verveeld en hun opvoeders missen 'actie' waardoor abonnementen niet (opnieuw) worden verlengd. Dit kan uitvoerder 2 oplossen door in de toekomst ook het babyprogramma voor Maxi-baby's aan te bieden.

Sommige opvoeders stellen veel vragen, bijvoorbeeld over slapen en ontwikkelingsprongen. Veel opvoeders lijken daarentegen niet mee te krijgen dat de uitvoerder tijdens activiteiten uitleg geeft over de ontwikkeling, de opvoeders lijken vooral aanwezig voor het spel(materiaal).

C. Bereik van de interventie

Tussen 2019 en 2020 hebben 62 baby's en hun opvoeder(s) aan het Babyclubprogramma deelgenomen. De geboortecijfers van 2019 zijn nog onbekend, maar in 2018 telde Rotterdam Nesselande 120 geboortes. Wanneer het deelnemersaantal wordt doorvertaald naar de geboortepopulatie in de leslocatiewijk, is het bereik van de Babyclub 51,67% (CBS, 2018). Wel waren de deelnemers het afgelopen jaar vaker afkomstig uit omliggende steden en dorpen dan voorheen. Voorgaande jaren lagen er Babyclubfolders in lokale consultatiebureaus en woonden wijkverpleegkundigen en mamacafé-beheerders regelmatig lessen bij, daardoor was het lokale bereik heel groot.

Door locatiewijziging en strengere regels rondom het verspreiden van folders is het lokale bereik afgenomen.

Ook worden niet alle groepen van de samenleving bereikt. Veel deelnemende opvoeders hebben een bovenmodaal inkomen en zijn hoogopgeleid zijn. Met een lestarief van €12,50 per les is deelname voor opvoeders met een beperkt inkomen niet mogelijk, maar zonder subsidies is een lager lestarief voor de uitvoerder niet mogelijk.

D. Succesfactoren en barrières

Succesfactoren

Er is meer tijd voor marketing en het werk gaat efficiënter sinds de verhuizing naar een nieuwe leslocatie. De locatiesuccesfactoren zijn locatieopslagmogelijkheden voor lesmateriaal, gratis parkeergelegenheid en goede OV-bereikbaarheid. Ook vormt tijd een succesfactor, het nieuwe deelnemersaantal groeit door grotere naamsbekendheid en tegelijk komen oud-deelnemers terug met hun volgende kind(eren).

Tot slot is voorzien in sociale netwerkmogelijkheden een succesfactor, bijvoorbeeld door online interactiemogelijkheden via Whatsappgroepen en Facebookgroepen te faciliteren.

Barrières

De locatie is een succesfactor maar tegelijk ook een barrière. De oude leslocatie stond middenin een woonwijk dichtbij een consultatiebureau. Veel deelnemers kwamen via het consultatiebureau en mond-op-mond reclame van lokale opvoeders bij de Babyclub. De huidige locatie heeft minder lokale zichtbaarheid, huidige deelnemers waren gericht op zoek naar baby-activiteiten. Bovendien is de huidige leslocatie een kinderdagverblijf waardoor zich organisatorische problemen voordoen wanneer schoonmaakploegen tijdens lesmomenten aan het werk zijn of het kinderdagverblijf onaangekondigd een open dag organiseert. Een eigen ruimte waarin ook doordeweeks lessen kunnen plaatsvinden zou de barrière kunnen wegnemen.

Een laatste barrière is de wetgeving AVG, er is minder vrijheid in het maken van foto's en video's en het gebruik van beeldmateriaal voor marketingdoeleinden.

E. Aanbevelingen voor de Babyclub

Uitvoerder 2 beveelt allereerst aan om bestaande lesmaterialen vaker te hergebruiken en uitvoerders minder vaak lesmateriaal zelf laten creëren. Deze aanbeveling is meegenomen in het herzien van de lesplannen en de interventiehandleiding door in de lesplannen voor te schrijven welke bestaande materialen of activiteiten als alternatief kunnen worden gebruikt.

Ook beveelt uitvoerder 2 aan om uitvoerders een deel van de marketing uit handen te nemen door alle uitvoerders jaarlijks standaard folderontwerpen of promotiefilmpjes toe te sturen zonder directe verbondenheid aan het JKC. Er wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn voor het realiseren van deze aanbeveling.

Tot slot beveelt uitvoerder 2 aan om enkel één kort lespakket aan te bieden bestaande uit een lesblok van 6 weken, waarin alle deelnemers in dezelfde week beginnen en hun abonnement op hetzelfde moment eindigt. De Babyclub is daarentegen ontwikkeld met als een van de hoofddoelen het faciliteren en uitbreiden van het sociale steunnetwerk. De ontwikkelaar (uitvoerder 1) van de Babyclub biedt daarom lespakketten aan van 3, 6 of 12 maanden. De ontwikkelaar stelt dat er tenminste drie maanden nodig zijn om opvoeders, kinderen en de uitvoerder een vertrouwensband met elkaar op te laten bouwen. Bovendien stelt de ontwikkelaar dat opvoeders tenminste drie maanden nodig

hebben om voldoende kennis en vaardigheden uit het Babyclubprogramma te kunnen halen om de gewenste effecten van de Babyclub te bereiken.

Concluderend

Het onderzoek onder de twee uitvoerders laat zien dat Babyclub vrij goed volgens plan wordt uitgevoerd. Soms worden er wat kleine aanpassingen gedaan, bij uitvoerder 2 bijvoorbeeld onder druk van externe factoren (beschikbaarheid van de docent, beschikbaarheid van de locatie, vraag van ouders). Dit wordt gemonitord en besproken met de uitvoerders, waarbij telkens de afweging wordt gemaakt of de kwaliteit van de uitvoering nog gewaarborgd is. Ook in de komende tijd zullen de ervaringen van uitvoerders verzameld en naast elkaar gelegd worden. Als daaruit blijkt dat er aanpassingen in het programma nodig zijn, dan zullen deze worden doorgevoerd. Overigens zijn diverse aanbevelingen van uitvoerders (zoals het hergebruiken van bestaande lesmaterialen) nu al meegenomen in de doorontwikkeling van de Babyclub.

4.1.2.

A. Goijaerts, M. & Suliman, N. (2022). Evaluatieonderzoek Babyclub. Almere: Jonge Kind Centrum.

B. In dit evaluatieonderzoek werd, door middel van een vragenlijst aan deelnemende opvoeders, onderzocht of de doelen van de Babyclub (deels) behaald zijn⁴. De interventie werd dertien weken lang in de periode van februari 2022 tot juni 2022 uitgevoerd met twee groepen, één groep met baby's van ongeveer 0 tot 6 maanden oud (13 opvoeders) en één groep met baby's van ongeveer 6 tot 15 maanden oud (12 opvoeders). In beide groepen waren de opvoeders gemiddeld negen keer aanwezig bij de Babyclub⁵. Veertien opvoeders (waarvan 8 uit de 0-6 maanden groep en 6 uit de 6-15 maanden groep) vulden de vragenlijst in. De in het onderzoek betrokken opvoeders zijn mogelijk niet geheel representatief voor de opvoeders van de Babyclub (opvoeders die meer betrokken zijn bij het programma vullen waarschijnlijk ook eerder de vragenlijst in). Tevens zijn de groepen vrij homogeen wat betreft een hoge sociaaleconomische status (SES) en een bovengemiddeld opleidingsniveau. Hierdoor zijn de resultaten uit het onderzoek niet generaliseerbaar voor de gehele populatie van opvoeders met baby's.

C. Alle opvoeders (100%) geven aan dat de Babyclub aan hun verwachtingen heeft voldaan. Op de vraag welke ontwikkelingsgebieden opvoeders vooral hebben leren stimuleren, werden voornamelijk de zintuiglijke ervaringen (twaalf opvoeders, 86%) en het non-verbaal communiceren (tien opvoeders, 71%) genoemd. Wat hierbij opvalt is dat beide opties door alle opvoeders van de 0-6 maanden groep zijn geselecteerd (100%), terwijl dit in de 6-15 maanden respectievelijk 67% (zintuiglijke ervaring) en 33% (non-verbale communicatie) was. Mogelijk hebben opvoeders in de 6-15 maanden groep al voldoende kennis om de non-verbale communicatie te stimuleren, of zien zij de non-verbale communicatie minder omdat zij meer gericht zijn op de ontwikkeling van de verbale communicatie (de eerste woordjes). De 6-15 maanden groep scoort hoog op het

⁴ De doelen van de Babyclub zijn sinds dit onderzoek (op basis van de feedback van de Erkeningscommissie) iets aangepast.

⁵ Dat de Babyclub in dit onderzoek bestond uit 13 lessen (en dus uit minder lessen dan in de aanpakbeschrijving genoemd) heeft te maken met de duur van de stageperiode van de studenten die de uitvoering van de lessen en het onderzoek hebben gedaan. Dat opvoeders gemiddeld 9 keer aanwezig waren heeft te maken met het feit dat niet alle opvoeders (bijvoorbeeld vanwege ziekte) alle lessen konden meedoen.

ontwikkelingsgebied samen spelen (vier opvoeders, 67%). Verbaal communiceren werd het minst geselecteerd door de opvoeders (vijf opvoeders, 36%, waarvan 3 in de 6-15 maanden groep en 2 in de 0-6 maanden groep). Dit is een opvallend resultaat, aangezien binnen de Babyclub veel aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van verbaal communiceren. Mogelijk is niet voldoende benadrukt welke activiteiten de verbale communicatie stimuleren. Ook kan het zijn dat opvoeders verbale communicatie zien als het uitspreken van woorden, wat bij jonge baby's (vooral in de 0-6 maanden groep) nog niet aan de orde is. Een andere verklaring kan zijn dat opvoeders voorafgaand aan de Babyclub al wisten hoe ze de verbale communicatie bij hun baby konden stimuleren.

Alle opvoeders (100%) geven aan dat ze bij de Babyclub ideeën opdoen over ontwikkelingsstimulerende spelletjes. Dertien opvoeders (93%) geven aan door de Babyclub meer contact te hebben met andere opvoeders met een baby. Acht opvoeders (57%) geven aan dat zij door de Babyclub beter kunnen zien waar de interesses van hun baby liggen. Zeven opvoeders (50%) geven aan dat de Babyclub bijdraagt aan ontspanning binnen de opvoeding. Hierbij scoort vooral de 0-6 maanden groep laag (38%). Mogelijk zijn 13 lessen niet voldoende om voor meer ontspanning in de opvoeding te zorgen, of ervaren opvoeders juist al ontspanning voorafgaand aan de Babyclub. Zes opvoeders (43%) hebben niet de optie geselecteerd dat ze zich vrij voelen om opvoedvragen te stellen en meer kennis te hebben over de ontwikkeling van hun baby. Een verklaring hiervoor kan zijn dat er geen expliciete ruimte werd geboden voor het stellen van vragen. Ook zou het kunnen dat de uitvoerders minder kundig waren op het gebied van praktische opvoedkennis en opvoeders daarom minder vragen voorlegden. Slechts twee opvoeders (33%) uit de 6-15 maanden groep en geen enkele opvoeder uit de 0-6 maanden groep (0%) geven aan nog meer vertrouwen in zichzelf als opvoeder te ervaren door de Babyclub. Mogelijk zet de Babyclub hier niet voldoende op in, is het verbeteren van vertrouwen niet haalbaar in dertien lessen, of merken opvoeders niet dat ze meer opvoedvertrouwen verkregen hebben.

Tot slot werd de opvoeders gevraagd naar het functioneren van de uitvoerders. Door een technische fout konden twee respondenten deze vragen niet invullen (N = 12). Alle opvoeders (100%) geven aan dat de begeleiding persoonlijk betrokken is en ze de activiteiten goed uitleggen. Elf opvoeders (92%) geven aan dat de uitvoerders goed zijn in het overbrengen van kennis. Tien opvoeders (83%) geven aan dat de uitvoerders goede gesprekken voeren. De uitvoerders scoren het laagst op aandacht voor de baby's (negen opvoeders, 75%). In de 0-6 maanden groep selecteerden vier opvoeders deze optie (57%), bij de 6-15 maanden groep vijf opvoeders (100%). De uitvoerders zouden dit kunnen verbeteren door meer individuele aandacht aan de baby's te besteden of door meer vragen over de baby te stellen aan de opvoeders.

Uit het onderzoek komen enkele aanbevelingen naar voren. Zo zou het goed zijn in te zetten op meer subsidie om de Babyclub toegankelijker te maken voor een bredere doelgroep. Daarnaast kan de interventie meer aandacht besteden aan het wegnemen van opvoedspanning, bijvoorbeeld door meer complimenten te geven over het gedrag van opvoeders en opvoeders gerust te stellen. Ook kan er meer expliciete ruimte komen voor het stellen van opvoedvragen en kan de minder zichtbare ontwikkeling bij baby's explicieter uitgelegd worden (bijvoorbeeld door uit te leggen dat verbale communicatie al start voordat dit zichtbaar wordt). Daarnaast is het van belang om standaard een voor- en nameting te gaan doen, zodat er meer informatie verkregen wordt over de effecten van de Babyclub. Tot slot wordt aanbevolen om de lesplannen nog eens goed door te nemen op ontbrekende informatie.

De lesplannen van de Babyclub zijn inmiddels herzien. Daarnaast wordt er in de training voor uitvoerders aandacht besteed aan de aanbevelingen (waarbij vooral ook het aansluiten bij de groepsdynamiek en het opbouwen van een vertrouwensband centraal staat; dit is nodig om meer de diepte in te kunnen gaan en kennis en informatie over te kunnen dragen).

4.2 Onderzoek naar de behaalde effecten

Er is nog geen formeel effectonderzoek uitgevoerd voor de Babyclub, wel is nagedacht over de vormgeving van een toekomstig effectonderzoek aan de hand van een Randomized Control Trial (RCT). In een RCT worden deelnemers verdeeld over twee onderzoeksgroepen, bestaande uit een interventiegroep en een controlegroep, en worden de resultaten in de onderzoeksgroepen middels een voor- en een nameting met elkaar vergeleken. Bij een effectonderzoek naar de Babyclub neemt de interventiegroep deel aan de Babyclub, de controlegroep volgt een ander babyprogramma zoals babyzwemmen of baby-yoga.

Om de interventie-effecten te onderzoeken worden bij alle deelnemers uit de interventie- en de controlegroep één voormeting en twee nametingen uitgevoerd. De voormeting vindt plaats voordat met de Babyclub of het controleprogramma wordt gestart, de eerste nameting drie maanden na de programmastart en de tweede nameting twaalf maanden na de start van de Babyclub of het controleprogramma.

Het is van belang dat de interventiegroep en de controlegroep vergelijkbaar zijn op zoveel mogelijk factoren die de resultaten van de interventie kunnen beïnvloeden (Eldredge et al., 2016). Deze factoren zijn:

- De gemiddelde leeftijd van de kinderen in de onderzoeksgroepen
- De verhouding van jongens en meisjes in de onderzoeksgroepen
- De verhouding van etniciteit van de kinderen in de onderzoeksgroepen
- Het gemiddelde opleidingsniveau van opvoeders in de onderzoeksgroepen
- Het verdienmodel en de financiële situatie van opvoeders in de onderzoeksgroepen

Wanneer de interventiegroep bestaat uit deelnemers van verschillende Babyclublocaties, is bovendien een procesevaluatie nodig om te controleren voor verschillen in de uitvoering van de interventie. Volgens Steckler, Linnan en Israel (2002) zijn de componenten context, bereik, geleverde dosering, ontvangen dosering, betrouwbaarheid, implementatie en werving de belangrijkste punten voor een procesevaluatie. Voor de procesevaluatie zijn de volgende vragen voor uitvoerders opgesteld:

- Hoe groot is het aantal deelnemers dat het programma ontvangt?
- Hoe vaak en hoe intensief volgen deelnemers het programma?
- Welke groepen zijn ondervertegenwoordigd?
- In hoeverre wordt het programma geleverd aan de personen voor wie het bedoeld was?
- Hoe goed houdt de levering het oorspronkelijke ontwerp van het programma in stand?
- Hoe verklaren aspecten van de implementatie de resultaten van een effectevaluatie?

5. Samenvatting werkzame elementen

De Babyclub bevat de volgende werkzame inhoudelijke elementen:

- De Babyclub is een gestructureerd programma met duidelijke opbouw
- De activiteiten worden dakpansgewijs aan de kinderen aangeboden, waarbij bekende activiteiten op een alternatieve wijze worden aangeboden of worden aangevuld met nieuwe, moeilijkere activiteiten
- Actief en interactief leren staat centraal, voor zowel opvoeder als kind
- De Babyclub vindt plaats in groepssetting waardoor opvoeders en kinderen van elkaar kunnen leren
- Opvoeders doen kennis en praktische vaardigheden op die ze direct toe kunnen passen
- De Babyclub is gericht op empowerment van zowel opvoeder als kind, in het bijzonder het vergroten van de opvoedcompetentie en zelf-effectiviteit van opvoeders
- De lesinformatie is afgestemd op de leeftijdsfase van de kinderen en laat ruimte vrij voor vragen en input van opvoeders, zodat iedere les goed op de groep kan worden afgestemd
- De lesthema's zijn seizoensgebonden en gebruiken veel alledaagse materialen, waardoor opvoeders buiten de lessen om veel gelegenheden zullen vinden om de lesactiviteiten te herhalen
- Het sociale steunnetwerk van opvoeders wordt versterkt
- Opvoedspanning van opvoeders neemt af door het observeren van- en ervaringen uitwisselen met andere opvoeders
- De hechtingsrelatie tussen opvoeder en baby wordt versterkt via mind-minded taalgebruik en leren mentaliseren
- De Babyclub richt zich op zeer jonge kinderen, vroeg interveniëren is belangrijk bij het bevorderen van de brede ontwikkeling van kinderen en het voorkomen van opvoedspanning en opvoedproblemen
- Het is mogelijk om na de Babyclub door te stromen naar de vervolgp programma's voor dreumesen en peuters, zo blijft een continue lijn van ontwikkelingsstimulering en netwerkondersteuning behouden
- De uitvoerders van de Babyclub zorgen voor professionele begeleiding en beschikken over persoonlijke kwaliteiten, zoals inlevingsvermogen, enthousiasme en culturele sensitiviteit

6. Aangehaalde literatuur

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Alink, L., van IJzendoorn, R., Euser, E., & Bakermans-Kranenburg, M. (2014). Gehechtheid en kindermishandeling. In *Handboek klinische ontwikkelingspsychologie* (pp. 419-441). Bohn Stafleu van Loghum, Houten.
- Anthonijsz, I., Dries, H., Berg-le Clercq, T. & Chênevert, C. (2010). Verkennde studie Relatieondersteunend aanbod Centra Jeugd en Gezin. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut
- Arnold, R., & Colburn, N. (2005). Oh! What a Smart Baby: What You Need to Know about Children's Brain Development. *School library journal*, 51(2), 37.
- Asscher, J., Hermans, J., & Dekovic, M. (2008). Behoeftte aan opvoedingsondersteuning van ouders van jonge kinderen. *Pedagogiek*, 28(2), 114-127.
- Bakker, I., Bakker, K., Van Dijke, A., & Terpstra, L. (1998). *O & O in perspectief*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. Morristown, NJ: General Learning Press.
- Barlow, J., Coren, E. & Stewart-Brown, S. (2005). *Parent-Training Programmes for Improving Maternal Psychosocial Health*. Campbell Systematic Reviews 2005.3. The Campbell Collaboration.
- Bartelink, C., & Verheijden, E. (2015). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child development*, 83-96. <https://www.jstor.org/stable/1129836>.
- Blokland, G., Prinsen, B., Kok, C., & van Wijngaarden, J.U.L.E.S. (2003). De jeugd heeft de toekomst. *Preventie van psychosociale problematiek bij jeugdigen, maatwerk van de GGD*. Utrecht: NIZW/GGD Nederland.
- Blokland, G. (2010). *Over opvoeden gesproken. Methodiekboek pedagogisch adviseren* (8e compleet herziene druk).
- Bloomfield, L., & Kendall, S. (2012). Parenting self-efficacy, parenting stress and child behaviour before and after a parenting programme. *Primary health care research & development*, 13(4), 364-372. doi: 10.1017/S1463423612000060 Utrecht / Amsterdam: NJi / Uitgeverij SWP.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss v. 3 (Vol. 1)*. New York: Basic Books
- Bradley, R. H. (2007). Parenting in the breach: How parents help children cope with developmentally challenging circumstances. *Parenting Science and Practice*, 7, 99-148.

Bucx, F., & de Roos, S. (2011). *Opvoeden in Nederland., Gezinsrapport 2011. Een portret van het gezinsleven in Nederland.* Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau

Colonnesi, C., Konijn, C., Kroneman, L., Lindauer, R. J., & Stams, G. J. J. (2021). Mind-mindedness in out-of-home Care for Children: Implications for caregivers and child. *Current Psychology*, 1-13.

Crone, M., van Mourik, E. & Joosse, E. (2021). De identificatie van werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies. In: M. Crone & H. Jonkman, *Programma's, praktijk en professionals. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies. Resultaten van de CIKEO-project* (pp. 35-49). Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Davidson Arad, B., McLeigh, J. D., & Katz, C. (2020). Perceived collective efficacy and parenting competence: the roles of quality of life and hope. *Family process*, 59(1), 273-287.

Eldredge, L. K. B., Markham, C. M., Ruitter, R. A., Fernández, M. E., Kok, G., & Parcel, G. S. (2016). *Planning health promotion programs: an intervention mapping approach.* (4e ed.) San Francisco, VS: Jossey-Bass

Fierloos, I. N., Windhorst, D. A., Fang, Y., & Raat, H. (2020). *Empirisch onderzoek naar opvoedonzekerheid en het gebruik van opvoedondersteuning. Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies.* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Gilmore, J. H., Knickmeyer, R. C., & Gao, W. (2018). Imaging structural and functional brain development in early childhood. *Nature Reviews Neuroscience*, 19(3), 123.

Gleeson, J. P., Hsieh, C. M., & Cryer-Coupet, Q. (2016). Social support, family competence, and informal kinship caregiver parenting stress: The mediating and moderating effects of family resources. *Children and Youth Services Review*, 67, 32-42.

Goijaerts, M. & Suliman, N. (2022). *Evaluatieonderzoek Babyclub.* Almere: Jonge Kind Centrum.

Goorhuis, S. M., & Schaerlaekens, A. M. (2012). *Handboek taalontwikkeling, taalpathologie en taaltherapie: bij Nederlandssprekende kinderen.* De Tijdstroom Uitgeverij.

Ince, D., van Yperen, T. & Valkestijn, M. (2018). *Top tien beschermende factoren. Voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen.* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Ince, D. & Kalthoff, H. (2020). *Opgroeien en opvoeden. Normale uitdagingen voor kinderen, jongeren en hun ouders.* Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Jonkman, H., Crone, M. R., Hosman, C. M. H., & Raat, H. (2020). *Werkzame elementen in preventieve opvoedinterventies, deel 1: Overzicht, samenvatting en conclusies.* Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Keuskamp, F. J. (2013). *Opvoedonzekerheid bij ouders* (Master's thesis).

Kirk, E., Pine, K., Wheatley, L., Howlett, N., Schulz, J., & Fletcher, B. (2015). A longitudinal investigation of the relationship between maternal mind-mindedness and theory of mind. *British journal of developmental psychology*, 33(4), 434-445.

- Kluwer, E. S. (2010). From partnership to parenthood: A review of marital change across the transition to parenthood. *Journal of Family Theory & Review*, 2(2), 105-125.
- Ligtermoet, I., & Okma, K. (2014). *Steun voor aanstaande ouders bij ouderschap en opvoeding. Visiedocument voor gemeenten*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Maas, J. (2013). *Mother & Fetus: The start of a relationship*. Tilburg: Universiteit Tilburg.
- Macintyre, C. (2011). *Enhancing learning through play: A developmental perspective for early years settings*. Routledge.
- Magito, M. (2021). *Evaluatierapport naar de uitvoering en waardering van de Babyclub*. Almere: Jonge Kind Centrum (interne publicatie).
- Moreira, H., & Canavarro, M. C. (2018). The association between self-critical rumination and parenting stress: The mediating role of mindful parenting. *Journal of Child and Family Studies*, 27(7), 2265-2275.
- Oudhof, M., de Wolff, M.S., de Ruiter, M., Kamphuis, M., L'Hoir, M. & Prinsen, B. (2013). *JGZ-richtlijn opvoedingsondersteuning*. Utrecht: Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ).
- Pas, A. van der (2017). *Theorietool ouderschap. De theorie in een notendop*.
- Piaget, J. (1971). The theory of stages in cognitive development. In: D. R. Green, M. P. Ford, & G. B. Flamer, *Measurement and Piaget*. McGraw-Hill.
- Pont, S. (2012). *Mensenkinderen!: de zeventien belangrijkste ontwikkelingsgebieden van kinderen tussennul en vier jaar (en twaalf belangrijke gevolgen voor hun opvoeding)*. Bakker.
- Ponzoni, E., & Distelbrink, M. (2015). *Opvoedsteun in de buurt. Schakelen tussen formele en informele voorzieningen*. Amsterdam: Gemeente Amsterdam.
- Pouwels, B. (2011). *Werk, gezin en geluk. Opstellen over wederzijdse beïnvloeding binnen huishoudens, levensgebeurtenissen en tijdsbestedingsbeslissingen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Rijlaarsdam, J. (2014). *De sociale positie en emotionele en gedragsproblemen van het kind: De thuisomgeving in Nederland*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- Roseboom, T. (2018). *De eerste 1000 dagen: het fundamentele belang van een goed begin vanuit biologisch, medisch en maatschappelijk perspectief*. Utrecht: De Tijdstroom.
- Skinner, B. F. (2014). *Contingencies of reinforcement: A theoretical analysis* (Vol. 3). BF Skinner Foundation.
- Steckler, A. B., Linnan, L., & Israel, B. (2002). *Process evaluation for public health interventions and research* (Vol. 28). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Timmermans, M., van Heerwaarden, Y., Pijpers, F. & Carmiggelt, B. (2015). *Ontwikkelingsaspecten & Omgevingsinteractie (O&O) Schema*. Utrecht: Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ).

- Van Loghum, B. S. (2016). Babygebaren: Doen!. *Kinderopvang*, 26(11), 23-32.
- Van Mourik, K. (2018). *Cultural adaptation of a parenting intervention for parents in multi-ethnic disadvantaged neighborhoods. Contextualised content in a built-in module*. Leiden: Leiden University Medical Center.
- Verhage, M. (2013). *Van verwachten tot ervaren. De rol van parenting self-efficacy in de transitie naar ouderschap*. Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.
- Vygotsky, L. (1978). *Social development theory. Instructional Design*.
- Wall, G. (2018). 'Love builds brains': representations of attachment and children's brain development in parenting education material. *Sociology of health & illness*, 40(3), 395-409.
- Whipple, N., Bernier, A., & Mageau, G. A. (2011). Broadening the study of infant security of attachment: Maternal autonomy-support in the context of infant exploration. *Social Development*, 20(1), 17-32.
- Zeegers, M. A., Colonnesi, C., Stams, G. J. J., & Meins, E. (2017). Mind matters: A meta-analysis on parental mentalization and sensitivity as predictors of infant-parent attachment. *Psychological Bulletin*, 143(12), 1245.
- Zeegers, M. A., de Vente, W., Nikolić, M., Majdandžić, M., Bögels, S. M., & Colonnesi, C. (2018). Mothers' and fathers' mind-mindedness influences physiological emotion regulation of infants across the first year of life. *Developmental Science*, 21(6), e12689.

Samenwerking erkenningstraject

Het erkenningstraject wordt in samenwerking uitgevoerd door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI), het RIVM Centrum Gezond Leven (CGL), het Kenniscentrum Sport & Beweging, Vilans, het Trimbos Instituut en MOVISIE. Door samen te werken aan het beoordelen van interventies volgens eenduidige criteria streven wij naar kwaliteitsverbetering in de betrokken werkvelden.

